

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

LAUSUNTOTIIVISTELMÄ
VALTIOVARAINMINISTERIÖ

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Valtiovarainministeriö
VAHVA-diaarinumero	VN/10855/2024
Muistion nimi	Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistautumisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi - Lausuntotiivistelmä
Päivämäärä	1.10.2025

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Yhteenveto lausuntopalauteesta	4
3. Lausuntopalaute rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä	5
3.1. Viranomaispalvelujen toteutuminen ja sähköinen tunnistautuminen	5
3.2. Henkilöllisyyden linkittäminen	6
3.3. Lompakon käyttöönotto, käyntiasiointi ja neuvonta	6
3.4. Alaikäiset, ulkosuomalaiset, muut erityisryhmät sekä puolesta-asiointi	6
3.5. Oikeushenkilöiden sähköinen asiointi	7
3.6. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen	8
3.7. Tietojen luovutus sekä tietosuojaan ja tietojen itsehallittavuuteen liittyvät näkökulmat	8
3.8. Sähköiset attribuuttitodistukset	9
3.9. Hallinnolliset seuraamukset ja seuraamusmaksut	9
3.10. Lompakon väärinkäyttö- ja turvallisuusnäkökulmat	10
3.11. Kilpailuoikeudelliset näkökulmat	10
3.12. Taloudelliset vaikutukset	11
3.13. Sääntelyn lainsäädännöllinen toteutus ja sääntelytekniset huomiot	11
3.14. Muut huomiot	12
4. Lausuntopalaute digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta	13
4.1. Ensitunnistus ja käyttöönotto	13
4.2. Toimivuus ja yhteensopivuus	13
4.3. Kysymys digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kohdelompakon mahdollisesta rajaamisesta	14
4.4. Esitetyistä sääntelyratkaisuksista yleisesti	15
4.5. Huomioita esitetyn sääntelyratkaisun terminologiaan ja lakitekniikkaan	16
4.6. Huomioita esitettyyn sääntelyratkaisuun digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hakemisesta ja myöntämisestä	16
4.7. Viranomaisten tehtävistä säätäminen	18
4.8. Huomioita esitettyihin sääntelyratkaisuihin peruuttamisen ja raukeamisen sekä sulkulistan osalta	18
4.9. Muu sääntely ja liitelait	19
4.10. Passi- ja henkilökorttirekisteriin sisältyvien tietojen sijainnista säätäminen	20
4.11. Ulkosuomalaiset sekä ulkoministeriön ja edustustojen tehtävät	20
5. Lausuntopalaute kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista	21
6. Lausuntopalaute kansallisesta ekosysteemikuvauksesta	21
6.1. Yleinen palaute	21
6.2. Tiedottaminen, tukitoiminta ja henkilöstön koulutus	22
6.3. Tietosuojan parannukset	23
6.4. Lompakoiden suorat integraatiot ja Suomi.fi-tunnistuksen käyttö	23

6.5.	Sähköisten attribuuttitodistusten tarjoaminen ja hyödyntäminen	23
6.6.	Käyttötapaukset	24
6.7.	Oikeushenkilöiden lompakot	24
6.8.	Turvallisuuden sääntelyn huomiointi	24
6.9.	Luottavien osapuolten rekisteröinnin sujuvuus ja selkiyttäminen	25
6.10.	Väärinkäytöstilanteet	25
6.11.	Muita asioita	25

1. Johdanto

Valtiovarainministeriö pyysi 12.6.2025 lausuntopalvelu.fi -palvelussa julkaistulla pyynnöllä lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi. Lausuntoaika päättyi 29.8.2025 (lausuntoaika yhteensä noin 11 viikkoa). Lausunnonantajia oli yhteensä 115, joista 13 ilmoitti, ettei niillä ole asiasta lausuttavaa ja kaksi lausunnonantajaa ilmoitti, ettei anna asiasta lausuntoa. Lausunnon antaneet organisaatiot ja niiden antamat lausunnot ovat saatavilla Hankeikkuna -palvelussa ([VM059:00/2024](#)). Lausuntopyyntöä lausunnonantajilta pyydettiin huomiota erikseen eIDAS-asetusta täydentävästä kansallisesta sääntelystä, digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sääntelystä, kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista sekä kansallisesta ekosysteemikuvauksesta. Kaikki lausunnonantajat eivät lausuneet kaikista lausuntopyyntöä eritellyistä yllä mainituista kokonaisuuksista.

Esitysluonnos on valmisteltu valtiovarainministeriön 26.4.2024 asettamassa Uudistetun eIDAS-asetuksen kansallisen täytäntöönpanon lainsäädäntötyöryhmässä (VN/10855/2024). Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rajat ylittävästä sähköisestä tunnistamisesta, sähköisistä luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä. Lisäksi siinä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta ja ehdotetaan kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavia muutoksia. Esityksen pääasiallisena tavoitteena on toimeenpanna sähköisestä tunnistamisesta, sähköisistä luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettu niin sanottu eIDAS-asetus. Keskeinen muutos on yhteinen lainsäädäntö eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakolle.

Digitaalista henkilöllisyystodistusta koskevan esityksen mukaan Poliisihallitus tuottaisi eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon kanssa yhteensopivan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi esityksessä tehdään kansallisista tarpeista johtuvia sähköisen asioinnin ja vahvan sähköisen tunnistamisen käytön turvallisuutta lisääviä sekä lainsäädännön ajantasaistamiseksi tarpeellisia muutoksia vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin.

2. Yhteenvedo lausuntopalauteesta

Kaiken kaikkiaan lausunnonantajat suhtautuivat positiivisesti eIDAS-asetusta täydentäviin kansallisiin sääntelyehdotuksiin. Esityksen tavoitteita pidettiin kannatettavina ja ehdotettujen ratkaisujen nähtiin edistävän sähköisten palvelujen tarjoamista. Monet lausunnonantajat pitivät kuitenkin tärkeänä, että muiden tunnistusvälineiden käyttömahdollisuus sekä vaihtoehtoiset tavat asioida säilyvät. Digi- ja väestötietoviraston roolia lompakon tarjoajana kannatettiin, mutta samalla pidettiin tärkeänä yksityisen sektorin toimijoiden mahdollisuutta tarjota lompakko. Monet lausunnonantajat toivoivat henkilöllisyyden linkittämispalvelun laajentamista yksityisen sektorin toimijoille. Lisäksi useat lausunnonantajat toivoivat, että Patentti- ja rekisterihallitus myöntäisi oikeushenkilön tunnistetiedot jo alkuvaiheessa laajasti eri oikeushenkilömuodoille.

Esitettyyn sääntelyyn digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta suhtauduttiin lausunnoissa kaiken kaikkiaan positiivisesti. Useat lausunnonantajat korostivat digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja identiteettilompakon toimivuuden ja yhteensopivuuden merkitystä sekä teknisestä että käyttäjälähtöisestä näkökulmasta. Monet lausunnonantajat kiinnittivät huomiota digitaalista henkilöllisyystodistusta koskevan sääntelyn rakenteeseen ja johdonmukaisuuteen sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hakemiseen ja myöntämiseen liittyviin kysymyksiin. Jatkovalmistelussa toivottiin kiinnitettävän huomiota mm. viranomaisroolien tarkentamiseen sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen peruuttamiseen ja raukeamiseen liittyvään sääntelyyn.

Valtaosa lausunnonantajista ilmoitti kannattavansa vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta edistäviä muutoksia ja pitävänsä niitä tärkeinä. Moni lausunnonantaja kiinnitti kuitenkin huomiota tunnistusvälineen haltijalle ehdotettuun oikeuteen kieltää tunnistusvälineen käyttö ensitunnistamisessa. Tehokkaampana vaihtoehtona pidettiin sitä, että kielto olisi oletusasetuksena ja että ensitunnistuksen tekijöitä vaadittaisiin

välittämään tunnistusvälineen käyttöön liittyvät tiedot varmennettua kanavaa pitkin tai vaatimalla aktivoinnille lisävarmistuksia.

Useat lausunnonantajat pitivät kansallisen lompakkoekosysteemin kuvausta tarpeellisena. Sen nähtiin antavan käytännönläheisen kuvan lompakkoekosysteemiin liittyvistä rooleista ja vastuista. Lompakkoekosysteemin kuvaukseen kaivattiin tarkennuksia mm. tiedottamiseen ja tukitoimintaan, tietosuojan parannuksiin, Suomi.fi-tunnistuksen käyttöön, sähköisten attribuuttitodistusten tarjoamiseen, erilaisiin lompakon käyttötapauksiin, turvallisuuden sääntelyn huomiointiin ja luottavien osapuolten rekisteröinnin sujuvuuteen liittyen.

3. Lausuntopalaute rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä

3.1. Viranomaispalvelujen toteutuminen ja sähköinen tunnistautuminen

Suuri osa lausunnonantajista koki, että esityksessä ehdotetut ratkaisut vaikuttavat positiivisesti viranomaispalvelujen toteutumiseen ja edistävät sähköisten palvelujen tarjoamista (mm. *Syyttäjälaitos, Helsingin oikeusaputoimisto, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Tapaturmavakuutuskeskus, Kansalliskirjasto, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry, Vastuu Group Oy, Porvoon kaupunki, Kansaneläkelaitos, Mikro- ja yksityisrittäjät ry, Digi- ja väestötietovirasto, Eckerön kunta, Kuluttajaliitto ry, Tulli, Vammaisfoorumi ry, Posti Group Oyj, Helsingin kaupunki, Keskuskauppakamari, liikenne- ja viestintäministeriö*). Myönteisiä vaikutuksia nähtiin erityisesti rajat ylittävissä asiointitilanteissa (mm. *Helsingin oikeusaputoimisto, Keva, Maahanmuuttovirasto, Turun ammattikorkeakoulu, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry, Vastuu Group Oy, CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy, Lapin ammattikorkeakoulu, Mikro- ja yksityisrittäjät ry, Nordea Bank Oyj, Kuluttaja- ja kilpailuvirasto, Kirkkohallitus, Kehitysvammaisten tukiliitto ry*) sekä siinä, että sähköisen tunnistamisen välineet ja palvelut olisivat entistä kattavammin ja yhdenvertaisemmin henkilöiden käytettävissä (mm. *Työllisyysrahasto, Kuluttajaliitto ry, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, Suomi-Seura ry, Tapaturmavakuutuskeskus*). *Eckerön kunta* ja *Kuluttajaliitto ry* nostivat esiin Ahvenanmaan erityisolosuhteiden huomioimisen erityisesti siitä näkökulmasta, että lompakon sekä myös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tulisi toimia täysimääräisesti ruotsin kielellä.

Monet lausunnonantajat näkivät kuitenkin samalla tärkeäksi sen, että nykyisten tunnistusvälineiden käyttömahdollisuus ja vaihtoehtoiset tavat asioida säilyvät (*Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Työllisyysrahasto, Kuluttajaliitto ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Kuuloliitto ry, FiCom ry, liikenne- ja viestintäministeriö, Mikro- ja yksityisrittäjät ry*). Toisaalta asiakkauksista riippumaton tunnistautuminen nähtiin myös hyvänä asiana (mm. *Keskusrikospoliisi, Kansaneläkelaitos, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Näkövammaisten liitto ry, Kuluttajaliitto ry, Kaupan liitto ry, Kesko Oyj, Kuluttaja- ja kilpailuvirasto, Poliisihallitus, Opetushallitus, Vammaisfoorumi ry*). *Kesko Oyj* suhtautui lausunnossaan lähtökohtaisesti myönteisesti lompakkoon vaihtoehtoisena keinona maksutapahtumiin liittyvässä vahvassa tunnistautumisessa, mutta ei kannattanut sen pakollisuutta kaikissa käyttötapauksissa.

Puolustusministeriö katsoi, että mahdollisuus käyttää uutta vahvaa sähköistä tunnistautumista tapaa julkisen hallinnon palveluissa on otettava huomioon myös Puolustusvoimien toiminnassa ja Puolustusvoimia koskevassa lainsäädännössä. *Helsingin hallinto-oikeus ja Tuomioistuinvirasto* toivat esiin, että esityksen muutoksenhakusäännösten takia hallinto-oikeuteen voi ohjautua uudenlaisia käsiteltäviä asioita, joilla voi olla vaikutusta resursseihin. *Oikeuspalveluvirasto* nosti esiin huolen tunnistamisen kentän pirstaloitumisesta.

Nykyisten tunnistamisen rajapintojen, kuten Suomi.fi -tunnistuksen (*Työllisyysrahasto, Rahoitusvakausvirasto*) hyödyntämistä lompakolla tapahtuvassa tunnistautumisessa kannatettiin. Monet lausunnonantajat kannattivat ehdotusta siitä, että tunnistusvälityspalvelut voisivat välittää lompakolla tapahtuvaa tunnistautumista (*Haidion Oyj, FiCom ry, Tapaturmavakuutuskeskus*).

3.2. Henkilöllisyyden linkittäminen

Digi- ja väestötietoviraston roolia henkilöllisyyden linkittämispalvelun keskitettynä tarjoajana kannatettiin laajasti (mm. *sosiaali- ja terveysministeriö, Opetushallitus, Kansaneläkelaitos, Tulli*). Keskitetyn ratkaisun nähtiin lisäävän tietoturvaluutta ja ehkäisevän potentiaalisia tietosuojaloukkauksia, kun identiteettejä hallitaan ja linkitetään keskitetysti toimialakohtaisten rekisterien sijaan (*Opetushallitus*). eIDAS-asetus edellyttää henkilöllisyyden linkittämisen varmistamista vain julkisen sektorin asiointipalveluissa, mutta henkilöllisyyden linkittämispalvelun laajentamista yksityisen sektorin toimijoille toivottiin laajasti (mm. *Findynet Osuuskunta, TietoEVRY Oyj, Nordea Bank Oyj, Helsingin kaupunki, Keskuskauppakamari, Teknologiateollisuus ry ja Kyberala (FISC) ry*). Esitetyn sääntelyn ei tulisi rajoittaa linkittämispalvelun jatkokehittämistä ja tarjoamista yksityiselle sektorille laajemmin (*Findynet Osuuskunta, TietoEVRY Oyj, Digi- ja väestötietovirasto*). Erityisesti työeläkevakuutusyhtiöt (*Tapaturmavakuutuskeskus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Eläketurvakeskus, Työeläkevakuuttajat TELA ry*) nostivat esiin, että henkilöllisyyden linkittämispalvelun tulisi olla myös julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisen sektorin toimijoiden hyödynnettävissä. Osa lausunnonantajista nosti esiin tarpeen henkilöiden etärekisteröinnille rajat ylittävässä asiointissa silloin, kun henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta (*Verohallinto, Kansaneläkelaitos, Pohjola-Norden rf, KEHA-keskus, Tulli, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*). Ratkaisuja tulisi etsiä erityisesti pohjoismaisen ja baltialaisen yhteistyön puitteissa (*Pohjola-Norden rf*). *Tulli* toivoi selvennystä virheelliseen henkilöllisyyden linkittämiseen liittyviin sanktioihin. *Rahoitusvakausrasto* toivoi, että henkilöllisyyden linkittämisen kautta olisi mahdollista saada laajempaa tietosisältöä. Lisäksi *Digi- ja väestötietovirasto* esitti joitain sääntelyä tarkentavia huomioita.

3.3. Lompakon käyttöönotto, käyntiasiointi ja neuvonta

Monet lausunnonantajat toivat esiin, että lompakon käyttöönotto ja käyntiasiointi aiheuttavat asiointipalveluille kustannuksia ja työtä mm. järjestelmämuutoksissa (*sosiaali- ja terveysministeriö, Maahanmuuttovirasto, Kansalliskirjasto, opetus- ja kulttuuriministeriö, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Verohallinto, Danske Bank A/S, Porvoon kaupunki, ympäristöministeriö, ulkoministeriö, Suomen Apteekkariliitto, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, Kesko Oyj, Kansaneläkelaitos*). Käyttäjäystävällisyyteen ja saavutettavuuteen tulisi kiinnittää huomiota. *Tampereen kaupunki* nosti esiin lausunnossaan, että lompakon käyttötapaukset voivat käytännössä rajautua ainoastaan sähköisiin kanaviin, kun asiointipalveluja ei velvoiteta hyväksymään lompakkoa käyntiasioinnissa. *KEHA-keskus* toivoi selkeyttä lompakon käyttöönoton edellytyksiin. *Suomen Apteekkariliitto* totesi, että lompakon tulisi tukea myös puhelinasiointia, ja tunnistamisen transaktiokustannuksia tulisi seurata.

Kansalaisten neuvontaa ja tukea pidettiin erittäin tärkeänä uusien palvelujen käyttöönotossa (*Suomen Kuntaliitto ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kuuloliitto ry, FiCom ry, Keskuskauppakamari, Tampereen kaupunki, Porvoon kaupunki, Suomen Asianajajat, Vanhusasiavaltuutettu, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, Kehitysvammaisten tukiliitto ry, Finanssiala*). Viranomaisilla tulisi olla riittävät resurssit ja asiantuntemus ohjauksen ja neuvonnan tarjoamiseen. *Kehitysvammaisten tukiliitto ry* toi esiin kolmannen sektorin roolin tiedon jakajana ja tukipalvelujen tarjoajana. Myös viestinnän tulisi olla selkeää, laajaa ja saavutettavaa (*Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Kuluttajaliitto ry, Vanhusasiavaltuutettu*).

Myös siirtymäajat nostettiin esiin, ja yrityksille sekä erilaisille toimijoille tulisi taata riittävät siirtymäajat lompakon hyväksymiseen asiointissa (*Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kuluttajaliitto ry, Kaupan liitto ry, Kesko Oyj, Keskuskauppakamari, Danske Bank A/S, Finanssiala*).

3.4. Alaikäiset, ulkosuomalaiset, muut erityisryhmät sekä puolesta-asiointi

Lompakon käyttöönotolle ehdotettua 13 vuoden ikärajaa kannatettiin laajasti erityisesti sosiaali- ja opetussektorilla (*sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Suomen asianajajat*). *Opetus- ja kulttuuriministeriö* katsoi lausunnossaan,

että lompakon käyttöönotto avaa uudenlaiset mahdollisuudet alaikäisten suojeluun verkossa ja edistää siten turvallista sähköistä asiointia esim. mobiilipelien ikärajojen noudattamisessa. Lisäksi sen mielestä tavoitteena tulisi olla, että lompakko sisältäisi kattavasti sähköiset attribuuttitodistukset, joita alaikäisillä on laillisuus oikeus saada. *Oikeusministeriö* totesi, että esityksessä on asianmukaisesti arvioitu esitetyn ikärajaan liittyvän sääntelyn suhdetta yleisen tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain säännöksiin. *Digi- ja väestötietovirasto* esitti sääntelyä tarkentavan kirjauksen koskien huoltajan suostumusta.

Keskusrikospoliisi ja *Poliisihallitus* toivoivat lausunnoissaan korkeampaa ikärajaa lompakon itsenäiselle käyttöönotolle. Huolia nähtiin erityisesti suhteessa identiteettivarkauksien ja petosrikollisuuden määrän kasvuun ja yleisen luottamuksen laskuun suhteessa sähköiseen asiointiin. *Poliisihallituksen* mukaan esitetyn sääntelyn perusteluissa tulisi tuoda esiin sekä valittua ikärajasääntelyä puoltavia että vastustavia näkökulmia. Lisäksi *Kirkkohallitus* toi esiin, että 13 vuoden ikäraja poikkeaa nyt säädetystä 12 vuoden ikärajasta uskontokuntaan liittymisessä ja eroamisessa.

Esimerkiksi *ulkoministeriö* ja *Suomi-Seura ry* nostivat esiin ulkosuomalaisten haasteet sähköisessä asiointissa Suomeen. Lompakon käyttöönotto tulisikin mahdollistaa myös käyntiasioinnilla edustustoissa silloin, kun henkilöllä ei ole mahdollisuutta ottaa lompakkoa käyttöön sähköisesti. *Tampereen kaupunki* kiinnitti launnonssa huomiota EU:n ulkopuolelta tulevien henkilöiden sähköisen asioinnin tarpeeseen.

Monet lausunnonantajat kokivat tärkeäksi ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden sähköisen asioinnin toteutumisen, yhdenvertaisuuden sekä puolesta-asioinnin mahdollistamisen (mm. *Suomen Kuntaliitto ry*, *Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy*, *Kehitysvammaisten tukiliitto ry*, *Kansaneläkelaitos*, *Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry*, *Näkövammaisten liitto ry*, *Kuluttajaliitto ry*, *Vanhusasiavaltuutettu, FiCom ry*, *Kilpailu- ja kuluttajavirasto*, *Keskuskauppakamari*, *Tampereen kaupunki*). Erilaisia vähemmistöryhmiä tulisi kehitysvaiheessa tarkastella heidän digiosallisuutensa ja palveluihin pääsyn oikeuksien näkökulmasta (*Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry*). *Vanhusasiavaltuutetun* mukaan tukea digitaalisten taitojen oppimiseen tulee taata kaikille sitä tarvitseville.

Valtuutettuna tai laillisena edustajana toisen puolesta asioimisen mahdollisuus tulisi huomioida esityksessä (*Kehitysvammaisten tukiliitto ry*, *Tuomioistuinvirasto*, *Kuuloliitto ry*, *Vammaisfoorumi ry*, *Yhdenvertaisuusvaltuutettu*, *Keskuskauppakamari*). Valtuuttamisella, puolesta-asioinnilla ja luvittamisella on vaikutusta myös ekosysteemikuvauksen sisältöihin. *Yhdenvertaisuusvaltuutetun* lausunnon mukaan sääntelyssä tulisi nimenomaisesti ja lain tasolla mahdollistaa vammaisen henkilön mahdollisuus käyttää henkilökohtaista avustajaa. *Eduskunnan oikeusasiamies* piti tärkeänä, että yhdenvertaisuuden näkökulmasta esityksestä olisi perusteltua saada perustuslakivaliokunnan lausunto. Erilaisia käyttäjäryhmiä tulisi myös osallistaa lompakon käytettävyydestä (Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Näkövammaisten liitto ry, Kuuloliitto ry, Vammaisfoorumi ry).

3.5. Oikeushenkilöiden sähköinen asiointi

Useat lausunnonantajat toivoivat, että Patentti- ja rekisterihallitus myöntäisi oikeushenkilön tunnistetiedot jo alkuvaiheessa laajasti eri oikeushenkilömuodoille eikä rajoittaisi sitä vain osakeyhtiöihin, kuten esityksessä on ehdotettu (*Yrityksen Digitalous*, *Maatalousyrittäjien eläkelaitos*, *Verohallinto*, *Findynet Osuuskunta*, *TietoEVERY Oyj*, *Elinkeinoelämän keskusliitto EK*, *Keskuskauppakamari*, *Teknoliateollisuus ry* ja *Kyberala (FISC) ry*, *maa- ja metsätalousministeriö*). Esiin nostettiin erityisesti aatteelliset yhdistykset ja säätiöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat, toiminimiyrittäjät sekä yksiköt, jotka eivät ole kaupparekisteriin merkittyjä oikeushenkilöitä. Pidemmällä aikavälillä oikeushenkilön tunnistetietojen myöntämisestä tulisi arvioida suhteessa komission yrityslompakoita koskevaan aloitteeseen (*Yrityksen Digitalous*, *työ- ja elinkeinoministeriö*). *Patentti- ja rekisterihallitus* katsoi, että jatkovalmistelussa tulisi kiinnittää huomiota oikeudellisen ja luonnollisen henkilön välisiin eroihin ja oikeushenkilön tunnistetietojen peruuttamista koskevaan sääntelytarpeeseen. Luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön välisiin eroihin toivottiin selkiytystä myös ekosysteemikuvauksessa. *Verohallinnon* mukaan oikeushenkilön tunnistetietojen myöntämisestä tulisi tarkastella myös tilanteessa, jossa oikeushenkilö käyttää asiameistä. *Findynet Osuuskunta* ja *TietoEVERY Oyj* toivoivat, että yritys- ja yhteisötunnuksen omaavien toimijoiden mahdollisuuksia käyttää digitaalisia todisteita tulisi edistää

säättämällä Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäväksi digitaalisten Y-tunnustodisteiden myöntäminen. Suomen *Kuntaliitto ry* toivoi täsmennystä siihen, miten julkishallinnon organisaatiot, kuten kunnat, voisivat hyödyntää oikeushenkilöiden lompakkoa. Suomen *Yrittäjät ry* piti tärkeänä, että digitaalisen identiteetin ratkaisut tukevat myös pk-yritysten toimintaa.

3.6. Kansallisen liikkumavaran käyttäminen

Kansallisen liikkumavaran käyttäminen avoimen lähdekoodin vaatimuksen osalta nähtiin kannatettavana (mm. *Gurulogic Microsystems Oy*, *Finanssiala ry*, *FiCom ry*). Käytännössä liikkumavaran käyttäminen tarkoittaa, että avoimen lähdekoodin vaatimusta rajataan taustajärjestelmien osalta kansallisessa lainsäädännössä. Taustajärjestelmien ydinturvallisuuskomponenttien rajaaminen avoimen lähdekoodin vaatimuksen ulkopuolelle nähtiin kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeäksi (*Gurulogic Microsystems Oy*). Kirjausta tulisi kuitenkin selkeyttää (*Findynet Osuuskunta*, *TietoEVRY Oyj*, *HUS-yhtymä*, *FiCom ry*), ja *Finanssiala ry* toivoi selkeyttä erityisesti avoimen lähdekoodin lisensseihin. *Kansalliskirjasto* vastusti avoimen lähdekoodin vaatimuksen rajausta ja piti tärkeänä, että avoimen lähdekoodin pariaatteesta tingitään suppeimmassa mahdollisessa laajuudessa, jos lainkaan. Myös *HUS-yhtymä* toi esiin, että suljetun lähdekoodin käyttö voi johtaa haastaviin toimittajariippuvuuksiin, eikä lainsäätäjän tulisi kieltää lähdekoodin julkaisemista tietyiltä osin vaan mahdollistaa sen julkaisematta jättäminen. *Teknologiateollisuus ry:n* ja *Kyberala (FISC) ry:n* mukaan DVV:n tarjoama lompakko tulisi toteuttaa kokonaan avoimella lähdekoodilla. *Tampereen kaupunki* toi esiin, että avoimen lähdekoodin vaatimuksen rajoittamista tulisi perustella erityisesti EU:n asettamien tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta.

Kansallisen liikkumavaran käyttämistä liittyen sähköisen allekirjoituksen maksullisuuteen lähtökohtaisesti kannatettiin, mutta toivottiin tarkennuksia allekirjoituksen käyttömahdollisuuksiin ja edellytyksiin työ- ja virkatehtävissä (mm. *Tampereen kaupunki*, *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL*, *Luonnonvarakeskus*, *Kansaneläkelaitos*, *Mikro- ja yksityisyritykset ry*, *Tuomioistuinvirasto*, *Tulli*, *FiCom ry*, *Palvelualojen työnantajat Palta ry*). *Luonnonvarakeskus* nosti esiin, ettei esityksessä määritellä sitä, miten lompakoiden ammatillista käyttöä valvotaan. Sähköisen allekirjoituksen käyttö ammatillisissa tarkoituksissa aiheuttaisi muutoksia mm. sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmiin (*Kansaneläkelaitos*). Ammatillisessa käytössä olevista sähköisistä allekirjoituksista ei saisi muodostua kohtuuttomia maksuja (*Mikro- ja yksityisyritykset ry*, *Business Finland Oy*). *Teknologiateollisuus ry* ja *Kyberala (FISC) ry* kokivat, että sähköisen allekirjoituksen maksuttomuuden laajentaminen myös ammatilliseen käyttöön olisi kansantaloudellisesti perusteltua. *Maanmittauslaitos* toi esiin, että sähköisellä allekirjoituksella voi olla merkittäviä mahdollisuuksia kiinteistöjen vaihdannassa. *Kuluttajaliitto ry* totesi, että lompakon tarjoama mahdollisuus maksuttomaan sähköiseen allekirjoittamiseen henkilökohtaisessa asiointinnassa on kuluttajien kannalta tervetullut uudistus. *Digi- ja väestötietovirasto* esitti kirjaukseen muutosta liittyen lompakon tarjoajan ja hyväksytyn luottamuspalvelun tarjoajan rooleihin.

3.7. Tietojen luovutus sekä tietosuojaan ja tietojen itsehallittavuuteen liittyvät näkökulmat

Osa lausunnonantajista esitti täsmennyksiä Liikenne- ja viestintäviraston tiedonluovutus- ja tiedonsaantioikeuksiin (*Eduskunnan oikeusasiamies*, *oikeusministeriö*, *Kansaneläkelaitos*). *Oikeusministeriö* lisäksi katsoi, että Digi- ja väestötietoviraston tarjoaman lompakon rekisterinpitäjää koskevan sääntelyn perusteluista tulisi tarkentaa ja varmistaa, että ne ovat linjassa yleisen tietosuojasetuksen asettamien edellytysten kanssa ottaen huomioon eIDAS-asetuksen vaatimukset lompakossa olevien tietojen itsehallittavuudesta. Erityisesti perusteluja tulisi tarkentaa tuomalla esiin niitä tilanteita, joissa Digi- ja väestötietovirasto vastaa tietojen täsmällisyydestä sekä henkilötietojen käsittelyn perusteista eri tilanteissa. Myös *Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy* toi esiin käyttäjän hallinnassa olevat tietojen tarkastelun suhteessa rekisterinpitäjyyteen ja tietojen oikeellisuuteen.

Tietosuoja-valtuutettu toi esiin, että lompakon lähtökohta käyttäjän tietojen itsehallittavuudesta voi merkittävästi parantaa käyttäjän itsemääräämisoikeutta henkilötietojen käsittelyssä ja edistää tietosuojaperiaatteiden, erityisesti tietojen minimoinnin, toteutumista (myös *Vanhus- ja*

lähimmäispalveluliitto VALLI ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Kuluttajaliitto ry, FiCom ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Keskuskauppakamari, Kansalliskirjasto). Suomen Kuntaliitto ry toivoi, että tietosuojaanäkökohtia selkeytettäisiin kuntien ja muiden julkishallinnon organisaatioiden näkökulmasta. Mikro- ja yksinyrittäjät ry, FiCom ry ja Keskuskauppakamari korostivat käyttäjän suostumuksen ja tietosuojan tärkeyttä. Maa- ja metsätalousministeriö toi esiin, ettei esityksessä ole määritelty tietoturvaloukkausta tilanteessa, jossa se johtaisi palvelun keskeyttämiseen tai lompakon poistamiseen käytöstä.

3.8. Sähköiset attribuuttitodistukset

Monet lausunnonantajat toivat lausunnoissaan esiin erilaiset sähköiset attribuuttitodistukset, joita lompakkoon voisi tulevaisuudessa tuottaa niiden hallinnonalaan tai palveluihin liittyen (mm. *Valvira, Opetushallitus, työ- ja elinkeinoministeriö*). Tällaisia attribuuttitodistuksia voisivat olla esimerkiksi tutkinto- ja opiskelutodistukset (*opetus- ja kulttuuriministeriö, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*), kasvinsuojelututkinto ja todistus eläinlääkärin ammatinharjoittamisoikeudesta (*maa- ja metsätalousministeriö*), anniskelupassi ja terveystodistukset (*Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry*) sekä vartijakortti ja tulityölupa (*Palvelualueiden työnantajat Palta ry*). Julkisella sektorilla tulisi olla aktiivinen rooli attribuuttitodistusten liikkeellelaskuun (*Yrityksen digitalous*). Osa lausunnonantajista (*Findynet Osuuskunta ja Palvelualueiden työnantajat Palta ry*) katsoi, että julkisen hallinnon toimijoita tulisi velvoittaa sähköisten todisteiden myöntämiseen. Tätä asiaa toivottiin nostettavan myös kansallisen lompakkoekosysteemin kuvauksessa.

Suomen Kuntaliitto ry, Findynet Osuuskunta ja TietoEVERY Oyj toivoivat jatkovalmistelussa selvennystä siihen, miten attribuuttien tarkastaminen virallisista lähteistä toteutetaan kansallisessa täytäntöönpanossa.

KEHA-keskus kaipasi lausunnossaan selvyttä rekisterinpitäjien velvollisuuksiin suhteessa sähköisiin attribuuttitodistuksiin, sekä toi esiin olemassa olevien ratkaisujen, kuten OOTS-järjestelmän arvioinnin todistusten voimassa olon ja revokoinnin tarkistuksen toteuttamisessa. *TietosuojaValtuutettu* kiinnitti huomiota myös nollatietotodisteisiin ja siihen, miten lompakko voisi toimia yhtenä menetelmänä iän varmistamisessa.

3.9. Hallinnolliset seuraamukset ja seuraamusmaksut

Osa lausunnonantajista kiinnitti lausunnoissaan huomiota hallinnollisia seuraamuksia ja seuraamusmaksuja koskevaan ehdotettuun sääntelyyn (*Eduskunnan oikeusasiamies, oikeusministeriö, Oikeusrekisterikeskus, Suomen Asianajajat*). *Eduskunnan oikeusasiamies* katsoi, että seuraamuksia ja seuraamusmaksuja koskeva sääntely on huolellisesti valmisteltu ja kiinnitti sen osalta huomiota vain kaksoisrangaistavuuden kieltoon ja piti tarpeellisenä, että sitä arvioitaisiin vielä EU:n oikeuskäytännön näkökulmasta. *Oikeusministeriö* piti tärkeänä, että muita hallinnollisia seuraamuksia tulisi käyttää ensisijaisesti ja turvautua hallinnollisen seuraamusmaksun määräämiseen vasta viimesijaisena keinona.

Oikeusrekisterikeskus ei kannattanut mahdollisuutta määrätä rangaistusluonteisia seuraamusmaksuja viranomaisille, ja koki sen olevan Suomessa omaksutun rangaistussääntelyn yhdenmukaisuuden kannalta ongelmallista. Tästä syystä asiasta olisi sen mukaan saada perustuslakivaliokunnan lausunto.

Suomen Asianajajat toi esiin, että se on suhtautunut varauksella julkisten toimijoiden rajaamiseen hallinnollisten seuraamusmaksujen ulkopuolelle ja piti perusteltuna esitysluonnoksessa omaksuttua ratkaisua, jossa näin ei ole tehty. Jatkovalmistelussa olisi hyvä arvioida, voiko sama teko johtaa rangaistavuuteen myös jonkin muun sääntelyn rikkomisen nojalla, ja mikä viranomainen tällaisessa tilanteessa asian kulloinkin ratkaisee.

3.10. Lompakon väärinkäyttö- ja turvallisuusnäkökulmat

Keskusrikospoliisi ja Poliisihallitus kiinnittivät lausunnoissaan huomiota lompakon hallinnan menettämiseen, siitä aiheutuviin vahinkoihin sekä viranomaisten toimivaltuuksiin väärinkäyttötilanteissa. Lausunnon mukaan poliisille tulisi säätää toimivaltuus antaa lompakon käyttöön liittyviä määräyksiä estää lompakon käyttö rikosepäilyn tilanteessa. Lisäksi poliisin tulisi saada mm. esitutkinnallisista syistä tieto siitä, mihin kaikkeen tunnistusvälinettä on käytetty sen hallinnan menettämisen jälkeen. *Poliisihallitus* toi esiin, että rikosten ehkäisemisen näkökulmasta on tärkeää, että lompakon käyttöönottoprosessi suunnitellaan mahdollisimman turvalliseksi siten, ettei lompakkoa ole mahdollista hankkia toisen henkilöllisyydellä. Myös *Nordea Bank Oyj* toivoi selkeämpää kuvausta eri toimijoiden mahdollisiin vastuisiin väärinkäytös- ja petostapauksissa. Tämän osalta toivottiin kuvausta myös kansallisen lompakkoekosysteemin kuvaukseen.

3.11. Kilpailuoikeudelliset näkökulmat

Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Posti Group Oyj, Telia Finland Oyj, työ- ja elinkeinoministeriö ja Palvelualojen työnantajat Palta ry nostivat esiin ehdotetun sääntelyn kilpailuoikeudellisia näkökulmia. *Kilpailu- ja kuluttajavirasto* katsoi, että lompakkosovelluksia ei tulisi arvioida pelkästään lompakon muodostaman kokonaisuuden kannalta, vaan lompakkosovelluksissa olevien toiminnallisuuksien kautta. Näin ollen lompakkosovelluksissa on toimintoja, jotka voivat kuulua olemassa oleville hyödykemarkkinoille, ja esityksen johtopäätökset nähtiin kilpailuoikeudellisesti haasteellisina. Lisäksi se kuitenkin katsoi, että mikäli eIDAS-asetuksen mukaisia yksityisiä lompakoita ei ole tulossa markkinoille asetuksen mukaisessa aikataulussa, Digi- ja väestötietovirastolle annettu tehtävä lompakon tarjoamisesta on sinänsä perusteltu, jotta voidaan kansallisesti varmistaa asetuksen noudattaminen.

Digi- ja väestötietoviraston roolia lompakon tarjoajana sekä luonnollisen henkilön tunnistetietojen myöntäjänä kannatettiin (mm. *Kansaneläkelaitos, ulkoministeriö, FiCom ry, työ- ja elinkeinoministeriö, Keskuskauppakamari, Teknologiateollisuus ry ja Kyberala (FISC) ry, liikenne- ja viestintäministeriö, sisäministeriö, Maanmittauslaitos*). Yksityisen sektorin mahdollisuuksia tarjota lompakkoa pidettiin kuitenkin tärkeänä (mm. *Vastuu Group Oy, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, ulkoministeriö, FiCom ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Telia Finland Oyj, Posti Group Oyj, työ- ja elinkeinoministeriö, Keskuskauppakamari, Teknologiateollisuus ry ja Kyberala (FISC) ry, Palvelualojen työnantajat Palta ry, liikenne- ja viestintäministeriö*). Tämä asia nähtiin tärkeänä myös kansallisen lompakkoekosysteemin kuvauksen kannalta. *Danske Bank A/S* toi lausunnossaan esiin, että lompakon toteutusta tulisi laajentaa täytäntöönpanon edellyttämästä vähimmäistasosta kattamaan myös korotetun varmuustason tunnistusväline, joka helpottaisi kansalaisia ottamaan Digi- ja väestötietoviraston tuottaman lompakon käyttöön. *Eduskunnan oikeusasiamies* toivoi, että Digi- ja väestötietoviraston roolia kansallisen solmupisteen ylläpitäjänä selvennettäisiin suhteessa muihin esityksessä sille ehdotettuihin tehtäviin.

Liikenne- ja viestintävirastolle määriteltyjä tehtäviä pidettiin myös tarkoituksenmukaisina ja kannatettavina (mm. *Kansaneläkelaitos, FiCom ry, Keskuskauppakamari*). Viranomaisten välisen työnjaon tulisi olla selkeää (*Ulosottolaitos, maa- ja metsätalousministeriö*). *Liikenne- ja viestintäministeriö* toi esiin, että jatkossa tulisi varmistaa markkinatoimijoiden tasapuolinen kohtelu, jotta tunnistusmarkkina kehittyä kaikkien toimijoiden asema huomioiden.

Lausunnoissa koettiin tärkeäksi, että Digi- ja väestötietovirastolle ei saisi muodostua perusteetonta kilpailuetua asemansa tai rahoituksensa vuoksi (*Posti Group Oyj*). *Palvelualojen työnantajat Palta ry* piti julkisen sektorin tarjoamaa lompakkoa taloudellisena toimintana, johon liittyy riski kielletystä valtiontuesta. *Työ- ja elinkeinoministeriö* katsoi, että Digi- ja väestötietoviraston tarjoama lompakko ei saisi tosiasiallisesti heikentää yksityisten toimijoiden halua tai mahdollisuuksia tuoda markkinoille julkisen sektorin tarjoaman palvelun kanssa kilpailevia palveluita. Lisäksi se toivoi tarkennusta esityksen kilpailuoikeudelliseen arviointiin erityisesti taloudellisen toiminnan ja sitä koskevan EU:n oikeuskäytännön näkökulmasta. *Posti Group Oyj* katsoi, että Digi- ja väestötietoviraston taloudellinen toiminta markkinoilla tulisi yhtiöittää.

Jotkin lausunnonantajat nostivat esiin esityksessä mainitut yksityisten toimijoiden liiketoiminnan ydinalueet ja katsoivat, ettei esityksessä tulisi ottaa näihin kantaa yritysten puolesta (*FiCom ry, Telia Finland Oyj, Keskuskauppakamari*). *Telia Finland Oyj* toi esiin, että teleyritysten perinteinen liiketoiminta on kohdannut jatkuvasti tiukentuvaa kilpailua, ja uudet liiketoiminta-alueet ovat toimialalle välttämättömiä.

3.12. Taloudelliset vaikutukset

Lompakkoratkaisujen käyttöönoton vahvan edistämisen julkisessa hallinnossa koettiin edellyttävän asian huomioimista valtion vuoden 2027 talousarviossa (*Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Liikenne- ja viestintävirasto*), ja lompakon käyttöönottoon tulisi osoittaa erillisrahoitusta (*Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*). Kustannukset tulisi huomioida myös hyvinvointialueiden rahoituksessa (*HUS-yhtymä, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue*). *Danske Bank A/S* toi esiin, että Digi- ja väestötietovirastolle tulisi kohdentaa rahoitusta myös korotetun varmuustason tunnistusvälineen toteuttamiseen. *Ulkoministeriö* toi esiin, että lompakon käyttöönottoon liittyvästä asiakaspalvelusta edustustoissa aiheutuvat lisämenot kohdentuvat ulkoasiainhallinnon maksulliseen toimintaan ja ne tulisi jatkossa valtion maksuperustelain mukaisesti kattaa täysimääräisesti käyttöönottoon liittyvällä asiointimaksulla.

Osa lausunnonantajista toi esiin, että virastoille aiheutuu esityksessä sille esitetyistä tehtävistä jatkuvia kustannuksia (*työ- ja elinkeinoministeriö, Patentti- ja rekisterihallitus, liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto*). *Työ- ja elinkeinoministeriön* mukaan uusien tehtävien resurssointi aikaisempia tehtäviä tehostamalla on haastavaa, eikä esityksestä selviä se, miten Patentti- ja rekisterihallitukselle tulevat vuotuiset ylläpitokustannukset katettaisiin. *Patentti- ja rekisterihallitus* katsoi, että oikeushenkilön tunnistetietojen myöntämisestä ja ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset tulisi kattaa täysimääräisesti kyseisistä suoritteista perittävillä maksuilla. *Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom)* totesi, ettei se nykyresurssein pysty tuottamaan kaikkia uudesta sääntelystä koituvia velvoitteita. Se esitti lausunnossaan tarkentavaa sääntelyä Liikenne- ja viestintäviraston perimiin maksuihin. Lompakoille tulisi mm. säätää vastaava valvontamaksu, kuin muille tunnistuspalveluille ja siitä sekä muista lompakoihin liittyvistä suoritelmaksuista tulisi säätää ensisijaisesti maksuasetuksessa. Lisäksi Traficom mm. ehdotti, että ehdotettuun sääntelyyn lisättäisiin säännökset, joiden nojalla Traficom voisi asettaa ohjaus- ja valvontatehtävänsä tärkeysjärjestykseen riskiperusteisesti ja kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. *Liikenne- ja viestintäministeriö* katsoikin, että jatkovalmistelussa tulisi varmistaa Traficomille tulevien uusien tehtävien resurssointi.

3.13. Sääntelyn lainsäädännöllinen toteutus ja sääntelytekniset huomiot

Kansallista ja rajat ylittävää sähköistä asiointia koskevan sääntelyn erottaminen kahteen eri lakiin eli nykyiseen tunnistuslakiin ja uuteen eIDAS-lakiin nähtiin hyvänä ratkaisuna (*Gurulogic Microsystems Oy, Tapaturmavakuutuskeskus, Ulosottolaitos, ulkoministeriö*).

Monet lausunnonantajat esittivät ehdotettua sääntelyä koskevia sääntelytekniisiä huomioita ja täsmennyksiä, jotka koskivat mm. sääntelyn käsitteistöä, määritelmiä, perusteluja ja vaikutusten arvioita (*FINAS akkreditointipalvelu, Oikeusrekisterikeskus, Ulosottolaitos, Patentti- ja rekisterihallitus, Terveiden- ja hyvinvoinninlaitos, Luonnonvarakeskus, Kansallisarkisto, Digi- ja väestötietovirasto, KPMG Oy Ab, maa- ja metsätalousministeriö, Tuomioistuinvirasto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Poliisihallitus, Liikenne- ja viestintävirasto, Tietosuojavaltuutettu, eduskunnan oikeusasiamies, oikeusministeriö*). Yksi keskeinen huomio koski julkista hallintotehtävää hoitavia yksityisiä tahoja ja tämän roolin selkeyttämistä suhteessa julkisiin ja yksityisiin toimijoihin (*Tapaturmavakuutuskeskus, Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Eläketurvakeskus, Työeläkevakuuttajat TELA ry, Mikro- ja yksityisrittäjät ry*). *Maanmittauslaitos* kiinnitti huomiota vastuusääntelyyn lompakolla tapahtuvassa sähköisessä tunnistautumisessa sekä allekirjoituksessa.

Jotkin lausunnonantajat nostivat esiin EU:n muun jo voimaan tulleen tai valmisteilla olevan eIDAS-asetukseen liittyvän sääntelyn, kuten SDG-asetuksen, ajokorttidirektiivin sekä digitaalista matkustusasiakirjaa koskevan sääntelyaloitteen (*Verohallinto, Eläketurvakeskus, Rajavartiolaitoksen*

esikunta, liikenne- ja viestintäministeriö). Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy toi esiin esityksen suhteen palveluväylän käyttövelvoitteen purkavaan sääntelyyn.

Vaikutusten arviointeihin toivottiin kiinnitettävän huomiota jatkovalmistelussa mm. ympäristövaikutusten (ympäristöministeriö), rajat ylittävän asioinnin (KEHA-keskus, työ- ja elinkeinoministeriö, Rahoitusvakausvirasto), viranomaisten (Tietosuojavaltuutettu), julkishallinnon (KEHA-keskus) sekä yritysten (Business Finland Oy, Suomen Yrittäjät ry, Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oy) näkökulmasta.

Eduskunnan oikeusasiamies ja oikeusministeriö kiinnittivät huomioita arviointilaitoksia koskevaan sääntelyyn ja ehdottivat selvennyksiä esimerkiksi julkisen hallintotehtävän subdelegointiin. *Oikeusministeriö* katsoi lisäksi, että esityksessä tulisi arvioida sitä, voisiko Digi- ja väestötietoviraston lakisääteinen tehtävä tarjota lompakkoa muodostaa yksityiselle siirrettäessä julkisen hallintotehtävän, josta tulisi säätää perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla.

Liikenne- ja viestintävirasto esitti tarkentavaa sääntelyä erityisesti Liikenne- ja viestintävirastoa koskeviin tehtäviin, määräyksenantovaltuuksiin, tiedonsaantioikeuksiin sekä Liikenne- ja viestintäviraston perimiin maksuihin. Lisäksi ehdotettiin sääntelytekniisiä muutoksia joihinkin sektorilakeihin, kuten maakaareen (*Maanmittauslaitos*) ja passilakiin (*Poliisihallitus*).

3.14. Muut huomiot

Monet lausunnonantajat toivat esiin esitettyyn sääntelyyn liittyviä teknisiä huomioita, jotka koskivat esimerkiksi kansallisen sertifiointijärjestelmän teknisiä täsmennyksiä ja sähköisten attribuuttitodistusten tarkastamista (*Gurulogic Microsystems Oy*), lompakon luottamusmallia ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta (*CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy*), lompakkoarkkitehtuuria (*Kansaneläkelaitos*) sekä luottamusrekistereitä (*Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oy*). *Valvira* toi esiin, ettei esityksessä mainita Digi- ja väestötietoviraston tuottamaa Finnish Authenticator -palvelua. *Megical Oy* toi esiin, että tunnistuksen välityspalveluiden tulisi voida rikastaa tunnistustapahtumaa myös lompakon tai tunnistusvälineen ulkopuolisilla attribuuteilla.

Kansallisarkisto kiinnitti lausunnossaan huomiota sähköisiin arkistopalveluihin hyväksytyinä luottamuspalveluina ja katsoi, että Liikenne- ja viestintäviraston tulisi sähköisiä arkistopalveluita koskevassa vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa käyttää Kansallisarkistoa lain 20 §:n mukaisena asiantuntijana.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kiinnitti huomiota siihen, että parhaan teknisen tason ylläpidolle ja innovoinnille voi olla ongelmallista, mikäli luonnollisille henkilöille tarjottava lompakko eriytyy teknisiltä ratkaisuiltaan oikeushenkilöiden puolesta toimiville luonnollisille henkilöille tarjottavasta lompakosta.

Luottavien osapuolten rekisteröintiin, kuten rekisteröinnin maksullisuuteen, sekä luottavan osapuolen määritelmään toivottiin selvyyttä (*Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oy, CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy*). Rekisteröinnin tulisi olla myös kevyttä ja täysin sähköistä (*FiCom ry*), eikä prosessi saisi muodostua liian työlääksi luottaville osapuolille (*Nordea Bank Oy*). Rekisteröinnin kustannuksella voi olla osaltaan vaikutuksia lompakon laajan käyttöönoton onnistumiseen (Suomen Kuntaliitto ry). *Helsingin kaupunki* ja *Porvoon kaupunki* kiinnittivät huomiota siihen, että rekisteröinti edellyttää kunnilta päätöksentekoa valtuutetuista ja valtuuksien hakemista ennen rekisteröintiä. Luottavien osapuolten rekisteröinnin osalta toivottiin selkiytyksiä myös kansallisen lompakkoekosysteemin kuvaukseen.

Jotkin lausunnonantajat nostivat lausunnoissaan esiin lompakon käytön pankkien tunnistamisprosessissa ja maksujen vahvistamisen näkökulmasta (*Business Finland, Danske Bank A/S, Kaupan liitto ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto*). eIDAS-asetus velvoittaa pankkeja hyväksymään lompakon pääsääntöisesti niissä palveluissa, joissa tällä hetkellä edellytetään henkilön vahvaa tunnistamista. *Danske Bank A/S* ja *Kaupan liitto ry* nostivat tähän liittyen esiin, että suhde vähittäismaksamiseen on kuitenkin tulkinnanvarainen ja vaatisi tarkentamista. Maksamisen käyttötapaus voisi tuoda merkittäviä lisäkustannuksia koko vähittäismaksamisen toimijakentälle (*Kaupan liitto ry*). *Business Finland* nosti lausunnossaan esiin tunnistamisprosessin erityisesti ulkomaalaisten yritysten näkökulmasta.

Suomen Kuntaliitto ry toi esiin, ettei esityksestä käy ilmi Suomen tavoitetila lompakon suhteen ja piti vahvaa kansallista tavoitetilaa tärkeänä uusien järjestelmien kehittämisessä.

SFS Suomen Standardit ry nosti lausunnossaan esiin eurooppalaisten standardointilaitosten laatimien eurooppalaisten standardien kiinteän yhteyden uudistettuun eIDAS-asetukseen. Se koki tärkeäksi sen, että suomalaiset asiantuntijat osallistuvat lompakoita koskevaan standardointityöhön, jotta Suomelle tärkeät näkökulmat tulisivat huomioiduiksi.

4. Lausuntopalaute digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

4.1. Ensitunnistus ja käyttöönotto

Lausuntopalautteessa alleviivattiin ensitunnistuksen ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönoton merkitystä yhdenvertaisuuden, saavutettavuuden ja teknisen toimivuuden näkökulmista. *Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry* ja *CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy* katsoivat, että korkean varmuustason etäensitunnistus tulee mahdollistaa myös EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville henkilöille, mikä olisi tärkeää korkeakoulujen ja tutkimusverkostojen kansainvälisen toiminnan kannalta.

Jotkin lausunnonantajat (*KEHA-keskus* ja *Keskuskauppakamari*) nostivat esiin huolen käyttöönoton käytännön toteutuksesta ja mahdollisista esteistä eri käyttäjäryhmille. Esityksessä ei lausuntopalautteen mukaan ollut kuvattu riittävän selkeästi esimerkiksi sitä, edellyttääkö käyttöönotto viranomaisasiointia.

Poliisihallitus toi esiin tarpeen varmistaa passin tai henkilökortin voimassaolo ajantasaisesti poliisin rekisteristä käyttöönoton yhteydessä, mitätöityjen tai kadonneiden asiakirjojen käytön estämiseksi. *Megical Oy* puolestaan huomautti, että Digi- ja väestötietoviraston sirukortteihin perustuvan ensitunnistuksen ketjutus vaatii teknisen kanavan, jonka tulee olla maksuton ja käytettävissä ennen lain voimaantuloa.

Mikro- ja yksinyrittäjät ry korosti digitaalisen henkilöllisyystodistuksen helppokäyttöisyyttä erityisesti pienille toimijoille, kuten yksinyrittäjille, ja esitti, ettei näille tulisi asettaa samoja vaatimuksia kuin suurille organisaatioille. Ympäristöministeriö nosti esille etäluennan teknisen toteutuksen ja ehdotti mahdollisten ympäristöhaittojen ja tietoturvariskien huomioimista asiassa.

Haidion Oyj katsoi jäävän epäselväksi, kuinka digitaalisen henkilöllisyystodistuksen esittäminen suhteutuu ensitunnistuksen ketjutukseen. Useampi lausunnonantajista toivoi selkeyttä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyödyntämiseen ensitunnistuksen yhteydessä jatkossa.

4.2. Toimivuus ja yhteensopivuus

Useat lausunnonantajat korostivat digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja identiteettilompakon toimivuuden ja yhteensopivuuden merkitystä sekä teknisestä että käyttäjälähtöisestä näkökulmasta.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry totesi lausunnossaan, että poliisin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja lompakon yhteentoimivuus on varmistettava. *CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy* piti keskeisenä lähtökohtana lompakon käyttäjälähtöisyyttä ja korosti eurooppalaisen yhteentoimivuusviitekehyksen mukaisuutta. *Digi- ja väestötietovirasto* toi esiin, että käytännön käyttötapausten kannalta oli tärkeää, että henkilöllisyystodistuksen tietosisältö säilyi yhdenmukaisena riippumatta käytetystä välineestä tai ilmentymästä.

FiCom ry painotti, että erityisryhmien kuten iäkkäät, toimintarajoitteiset, alaikäiset ja henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta osalta tulee huolehtia käyttöönoton onnistumisesta. Lisäksi *FiCom ry* nosti esiin tarpeen selkeyttää fyysisen asioinnin menettelyä, erityisesti kasvokuvan silmämääräisen vertailun osalta, ja korosti tietosuojaan näkökulmasta tietojen minimoinnin ja tilanteeseen sidotun suostumuksen

merkitystä. Kuluttajansuojan osalta *FiCom ry* korosti reaaliaikaisen sulkulistan, korkeiden käytettävyyksvaatimusten ja toimivan estokanavan tärkeyttä.

Findynet Osuuskunta nosti lausunnossaan esille digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käytön ja biometristen tietojen käsittelyn luottavan osapuolen toteuttaessa omia teknisiä menetelmiä henkilön tunnistamiseksi. Lausunnossa kyseenalaistettiin, miten esimerkiksi ravintolan tai kaupan ottama kasvokuvan vertailu digitaalisesta todisteesta otettuun kuvaan ei muodostunut biometristen tietojen käsittelyksi. *TietoEVERY Oyj:n* näkemys vastasi *Findynet Osuuskunnan* lausunnossa esille tuotua. *TietoEVERY Oyj* esitti nimenomaisesti säädettävän, että luottava osapuoli saisi hyödyntää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen yhteydessä esitettävää kasvokuvaa ainoastaan manuaaliseen, aistinvaraiseen vertailuun. Lisäksi *TietoEVERY Oyj* korosti, että automaattiset tai puoliautomaattiset tekniset menetelmät eivät olisi sallittuja ilman erillistä sääntelyä. *TietoEVERY Oyj* katsoi myös, että tekniset menetelmät mahdollisesti myöhemmin sallivan sääntelyn tulisi perustua riittävään vaikutusten arviointiin ja siihen tulee sisällyttää täsmällinen oikeusperuste edellytyksenä, dokumentoitu tarkoitussidonnaisuus sekä auditointivelvoite.

Keskuskauppakamari totesi, että uuden lompakkojärjestelmän käyttöönotto ei saisi kohtuuttomasti vaikeuttaa toimintaa tahoilla, joilla ei ole valmiuksia käyttää digitaalista lompakkoa. Tämän vuoksi tulisi taata vaihtoehtoisia toimintatapoja, kuten avustettuja palveluita. Tietosuojan osalta *Keskuskauppakamari* korosti tietojen minimoinnin ja asianmukaisen suostumuksen merkitystä.

Teknologiateollisuus piti hyvänä, että ikärajatarkistuksissa ei edellytettäisi yksilöivien tietojen luovuttamista. Niin sanottu nollatietodistutus (zero knowledge proof) on mahdollinen lompakkoteknologialla, ja iän osoittaminen sen keskeinen käyttötapaus. *Teknologiateollisuus* esitti, että kansallisessa toimeenpanossa mahdollistettaisiin iän osoittamisen mahdollistaminen huoltajan suostumuksella lompakon käyttöön ottaneille alle 13-vuotiaille. Myös *sisäministeriö* esitti lausunnossaan, että lakiluonnoksessa digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta selvennettäisiin ikätodisteen käsitettä ja pyritäisiin lopputulokseen, jossa täysi-ikäisyyden todentava ikätodiste on mahdollinen, muttei myöskään sulkisi muita ikäryhmiä koskevia ikätodisteita pois.

4.3. Kysymys digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kohdelompakon mahdollisesta rajaamisesta

Lausunnonantajat kiinnittivät huomiota lompakon määrittelyyn ja sen rajaukseen hallituksen esityksessä niiltä osin, kun määritelmä liittyy digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. *Digi- ja väestötietovirasto* totesi, että esitysluonnoksen 2 §:n määritelmässä lompakko on määritelty Suomen valtion tarjoamaksi, ja että rajausta vaatii tarkempia perusteluja. *Digi- ja väestötietoviraston* mukaan lompakon saattaa laskea liikkeelle myös muu EU-valtio tai yksityisen sektorin toimija, ja sääntelyyn olisi hyödyllistä lisätä täsmennys siitä, miten digitaalinen henkilöllisyystodistus tai hyväksytty sähköinen attribuuttitodistus voidaan sisällyttää muihin lompakoihin, vai rajautuuko niiden käyttö ainoastaan Suomen valtion tarjoamaan lompakkoon.

Poliisihallitus katsoi, että jatkovalmistelussa tulisi selkeästi määritellä, mihin lompakkoon digitaalinen henkilöllisyystodistus voidaan ottaa käyttöön. *Poliisihallitus* muistutti, että eIDAS-asetuksen mukaan jokaisella jäsenvaltiolla on velvoite huolehtia lompakon liikkeellelaskusta joko valtion tai yksityisen toimijan aloitteesta, ja Suomessa hyväksyttäviä lompakoita tulee olemaan useita. Koska digitaalinen henkilöllisyystodistus perustuisi laajaan tietomassaan, joka sisältää noin 4,5 miljoonan suomalaisen henkilötiedot, piti *Poliisihallitus* tärkeänä sääntelyn tarkkarajaisuutta siitä, mihin lompakoihin kyseinen todiste voitiin ladata. *Poliisihallitus* katsoi lausunnossaan parhaaksi vaihtoehdoksi, että digitaalinen henkilöllisyystodistus otettaisiin käyttöön ainoastaan *Digi- ja väestötietoviraston* liikkeelle laskemassa Suomen valtion kansallisessa lompakossa. *Poliisihallitus* piti kestävämmänä tilannetta, jossa suomalainen henkilöllisyystodistus voitaisiin myöntää toisen valtion liikkeelle laskemaan lompakkoon. Myöskään vaihtoehtoa, jossa todiste tarjottaisiin muihin Suomessa liikkeelle laskettuihin lompakoihin, ei pidetty *Poliisihallituksen* lausunnossa toivottavana siitä huolimatta, että eIDAS-asetuksen sääntely sisältääkin tiukkoja valvontatoimia. *Poliisihallitus* korosti myös, että fyysisten tunnistusvälineiden

tarjoaminen on viranomaistehtävä, ja että niiden digitaalisten ilmentymien alustan tuli samoin olla viranomaisen liikkeelle laskema. *Poliisihallitus* totesi, että mikäli sääntelyn jatkovalmistelussa päädyttäisiin toisenlaiseen ratkaisuun, tule sääntelyn selkeys varmistaa myös muilta osin, erityisesti fyysisen asiakirjan lukemisen osalta. Lisäksi tällöin tulisi huomioida alueellisten tietojen käsittelyrajoitusten valvonta ja siitä johtuva resurssitarve.

Sisäministeriö esitti, että jatkovalmistelussa selvitettäisiin, onko EU-oikeudellista tai muuta estettä säätää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta sitä vastaavan sähköisen attribuuttitodistuksen myöntämisestä ainoastaan Digi- ja väestötietoviraston tarjoamaan lompakkoon. *Teknologiateollisuus* puolestaan katsoi, että julkisten toimijoiden myöntämistä todisteista kuten digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta tulee olla tarjolla myös versioita sääntelyn ulkopuolisiin lompakoihin.

4.4. Esitetyistä sääntelyratkaisuista yleisesti

Lausunnonantajat kiinnittivät huomiota digitaalista henkilöllisyystodistusta koskevan sääntelyn rakenteeseen, johdonmukaisuuteen ja selkeyteen. *Liikenne- ja viestintävirasto* katsoi, että lain tarkoitus ja määritelmät olisi hyvä kirjata selkeästi, jotta kävisi ilmi, mitä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen avulla oli tarkoitus saavuttaa ja missä sitä käytettiin. Viraston käsityksen mukaan kyse oli nimenomaan käyntiasiointiin tarkoitettusta palvelusta, mutta tämä olisi tullut ilmetä selkeästi myös lain pykälistä, ei pelkästään perusteluista.

Digi- ja väestötietovirasto totesi, että sääntelyssä oli määritelty digitaalisen henkilöllisyystodistuksen kaksi eri ilmentymää – varsinainen digitaalinen henkilöllisyystodistus (4 §) ja hyväksytty sähköinen attribuuttitodistus (7 §) – hieman eri tavoin, vaikka kyse on saman tietosisällön eri ilmentymistä. *Digi- ja väestötietoviraston* mukaan jälkimmäisen ilmentymän tietosisältöä ei ole määritelty yhtä tarkasti kuin 4 §:ssä, mikä on omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä palvelutuotannossa ja tietojenkäsittelyssä. Lisäksi *Digi- ja väestötietovirasto* toi esiin, että eräät prosessit, kuten raukeamista koskevat säännökset 12 ja 13 §:issä on määritelty erikseen kummallekin ilmentymälle, mikä edelleen voi johtaa sääntelyn monitulkintaisuuteen.

Poliisihallitus piti tärkeänä, että jatkovalmistelussa otettaisiin kantaa siihen, voiko henkilöllä olla käytössään useampi digitaalinen henkilöllisyystodistus samanaikaisesti. *Poliisihallitus* katsoi, että kopioiden määrän tulee olla erittäin rajallinen, koska digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi käyntiasiointiin tarkoitettu väline, jota on tarkoitus käyttää vain yhdessä fyysisessä paikassa kerrallaan. Useamman kopion käyttö mahdollistaisi samanaikaiset väärinkäyttöyritykset eri sijainneissa. Viranomaisilla ei myöskään olisi pääsyä lompakon tai sen sisältämien attribuuttien käyttötietoihin. *Poliisihallitus* vertasi tilannetta fyysisiin asiakirjoihin, joita niiden haltijan ei ole mahdollista monistaa, ja piti toivottavana, että henkilöllä olisi käytössään vain yksi digitaalinen henkilöllisyystodistus kerrallaan. Myös *sisäministeriö* piti tarpeellisena, että digitaalisena henkilöllisyystodistuksena käytettävien attribuuttitodistusten lukumäärästä eri päätelaitteilla säädettäisiin nimenomaisesti. Lukumäärästä säättäminen auttaisi välttämään epäselvyyttä lain soveltamistilanteissa ja ehkäisemään väärinkäytöstilanteita. *Sisäministeriö* esitti todistusten enimmäislukumääräksi eri päätelaitteilla kolmea, mikä sallisi käytön esimerkiksi henkilökohtaisen puhelimen, työpuhelimien sekä yhden muun mobiililaitteen avulla.

Tulli piti perusteltuna, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen edellytyksenä oli voimassa oleva passi tai henkilökortti. Samalla *Tulli* toi esiin puutteena sen, ettei digitaalista henkilöllisyystodistusta voi käyttää matkustusasiakirjana fyysisen henkilökortin sijaan.

Liikenne- ja viestintävirasto nosti esiin sääntelyrakenteeseen liittyvän epäselvyyden, jos digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta nyt säädettäisiin oma lakinsa. Tällöin jäisi epäselväksi, onko tarkoitus säätää erikseen jokaisesta lompakkoon vietävästä viranomaistodistuksesta. Virasto arvioi, että tällaisia todisteita on jatkossa lukuisia. Jokaisesta erikseen säättäminen kuormittaisi lainvalmisteluresursseja ja

johtaisi hajanaisiin sääntelyratkaisuihin eri hallinnonaloilla. *Liikenne- ja viestintävirasto* ehdottikin lausunnossaan yleislain säätämistä sähköiseen lupalompakkoon vietävistä todistuksista.

4.5. Huomioita esitetyn sääntelyratkaisun terminologiaan ja lakitekniikkaan

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota lakiluonnoksen terminologian selkeyteen ja johdonmukaisuuteen. *Findynet Osuuskunta* ja *TietoEVERY Oyj* katsoivat, että digitaalista henkilöllisyystodistusta koskevaa terminologiaa olisi syytä yksinkertaistaa. Molemmat tahot pitivät ongelmallisena, että 3 §:ssä digitaalinen henkilöllisyystodistus määriteltiin oikeudeksi saada attribuuttitodistus. Lausunnonantajien mukaan tämä aiheuttaa sekaannusta sekä kansalaisille että palveluntarjoajille, kun asiointissa jouduttaisiin viittaamaan "digitaalisena henkilöllisyystodistuksena käytettävään hyväksyttyyn sähköiseen attribuuttitodistukseen". Ilmaisu ei ole käytännön asiointipalveluissa helposti ymmärrettävä tai käyttökelpoinen.

TietoEVERY Oyj ehdotti, että laissa säädettäisiin erikseen (i) oikeudesta digitaaliseen henkilöllisyyteen, jonka myöntää poliisi (3, 4, 5, 6 ja 8 §), sekä (ii) digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta, jonka myöntää *Digi- ja väestötietovirasto* (7 ja 8 §). *Findynet Osuuskunta* esitti tätä vastaavan ehdotuksen, jossa digitaalinen henkilöllisyys ja digitaalinen henkilöllisyystodistus erotetaan selkeästi toisistaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnitti huomiota säädösluonnoksen epäjohdonmukaisuuteen ulkomaalaisia koskevista määrittelyistä. Lakiehdotuksen 1 §:ssä viitattiin "Suomessa oleskelevaan ulkomaalaiseen", kun taas 3 §:n 4 momentissa käytettiin muotoa "Suomessa pysyvästi oleskeleva ulkomaalainen". *Työ- ja elinkeinoministeriö* ehdotti, että sääntelyä ja säännöskohtaisia perusteluja tarkennettaisiin ottaen huomioon eIDAS-asetuksen johdonmukainen sanamuoto "unionin kansalaiset ja unionissa asuvat henkilöt". Ministeriö piti tärkeänä, että esityksessä selvennettäisiin, missä tilanteessa lakia sovelletaan lompakon käyttöön ottaneeseen kolmannen maan kansalaiseen, ja milloin hänet katsotaan "unionissa asuvaksi henkilöksi". *Työ- ja elinkeinoministeriö* ehdotti, että esityksen vaikutuksia koskevassa osiossa (4.2.2.1 Ihmisryhmät) käsiteltäisiin vaikutuksia kolmannen maan kansalaisiin. *Työ- ja elinkeinoministeriö* toi lisäksi esiin, että Maahanmuuttoviraston myöntäessä oleskeluluvan, saa henkilö yleensä myös henkilötunnuksen ja tiedot kirjautuivat väestötietojärjestelmään. Esityksessä olisi hyödyllistä kuvata, missä vaiheessa ulkomaalaisella olisi mahdollisuus hakea tai saada lompakko, joka mahdollistaisi vahvan sähköisen tunnistamisen ilman pankkitiliä tai matkaviestinliittymää. Huomio koski myös sähköisen henkilöllisyystodistuksen attribuuttitodistusta.

4.6. Huomioita esitettyyn sääntelyratkaisuun digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hakemisesta ja myöntämisestä

Useat lausunnonantajat kiinnittivät huomiota digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hakemiseen ja myöntämiseen liittyviin kysymyksiin. *Liikenne- ja viestintävirasto* toi esiin, että 7 §:ssä säädettäisiin *Digi- ja väestötietoviraston* vastuusta myöntää hyväksytty sähköinen attribuuttitodistus. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan huomioida sitä, että *Digi- ja väestötietoviraston* tulee hakea hyväksyntä valvovalta viranomaiselta ja täyttää luottamuspalveluun liittyvät vaatimukset sen koko elinkaaren ajan, jotta hyväksytty asema pysyy voimassa. Lausunnossa todetaan edelleen, että asiasta säätäminen esityksen mukaisesti ei tarkoittaisi, että *Digi- ja väestötietovirastolla* tai sen tuottamilla palveluilla olisi koko ajan hyväksytty asema. Sama koskee myös 8 §:ää. *Sisäministeriö* katsoi omassa lausunnossaan myös, että jatkovalmistelussa säännöksiä tulisi tarkentaa niin, että digitaalisena henkilöllisyystodistuksena käytettävän sähköisen attribuuttitodistuksen myöntää hyväksytty luottamuspalveluntarjoaja ja että se on myönnettävä hyväksyttyinä sähköisenä attribuuttitodistuksena.

Sisäministeriö katsoi lisäksi lausunnossaan, että luonnoksen 3 §:ään sisältyviä edellytyksiä saada digitaalinen henkilöllisyystodistus tulee muuttaa. Esitysluonnoksen mukaan digitaalinen henkilöllisyystodistus myönnettäisiin hakemuksesta sille Suomen kansalaiselle tai Suomessa pysyvästi oleskelevalle ulkomaalaiselle, jolla on voimassa oleva passilain 3, 3 c tai 4 §:ssä tarkoitettu passi tai

henkilökorttilain 2 §:n 1 momentissa, 17 §:n 3 momentissa tai 14 §:ssä tarkoitettu henkilökortti sekä käyttöön otettu lompakko. *Sisäministeriö* katsoi välttämättömäksi, että momentista poistetaan viittaus henkilökorttilain 14 §:ään (ulkomaalaisen henkilökortti), mikäli ratkaisulle ei ole estettä kansallisessa tai EU-sääntelyssä. Lisäksi *sisäministeriö* piti tärkeänä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisen edellytyksiä tarkastellaan jatkovalmistelussa kriittisesti passilain 3 c §:n (tilapäinen passi) osalta.

Poliisihallitus toi esiin huolen ylimääräisestä byrokratiasta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisessä. *Poliisihallitus* katsoi, että kaksivaiheinen menettely lisäisi hallinnollista taakkaa ja ehdottaa mallia, jossa digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi entistä suuremmin sidottu fyysiseen asiakirjaan ja sen voimassaoloon. Tällöin digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi ikään kuin passin tai henkilökortin lisäominaisuus, eikä erillistä myöntöpäätöstä tarvittaisi. *Poliisihallitus* katsoi, että malli olisi johdonmukaisempi ja kustannustehokkaampi, ja vastaisi myös nykyisten tietojärjestelmien toteutusta. *Sisäministeriö* esitti samoin lausunnossaan, että viranomaisten tehtäviä tulisi jatkovalmistelussa täsmentää prosessin sujuvoittamiseksi sekä sääntelyn ja käytännön viranomaisvastuiden selkeyttämiseksi. Ministeriö ehdotti, että poliisin roolia täsmennettäisiin siten, että tehtävä perustuisi esitysluonnosta selkeämmin poliisille säädettyyn toimivaltaan passi- ja henkilökorttiasioissa. Lainsäädännön tasolla tämä voisi tarkoittaa, että poliisin päätös passin tai henkilökortin myöntämisestä olisi samalla myönteinen päätös digitaalisen henkilöllisyystodistuksen osalta.

Sisäministeriö katsoi, että sääntelyä selkeyttäisi lisäksi malli, jossa käyttäjä hakisi sähköistä attribuuttitodistusta suoraan Digi- ja väestötietovirastolta, joka tunnistaisi hakijan ja varmistaisi edellytysten täytymisen. Tämän jälkeen Digi- ja väestötietovirasto välittäisi tarvittavat tiedot poliisille, joka tarkistaisi asiakirjan voimassaolon ja toimittaisi vahvistetut tiedot Digi- ja väestötietovirastolle, joka vastaisi todistuksen tekemisestä ja varmenteista, leimaisi tiedot ja toimittaisi todistuksen käyttäjän lompakkoon. Poliisin velvollisuutena olisi ilmoittaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen edellytysten voimassaolon lakkaamisesta, mikä johtaisi todistuksen raukeamiseen tai peruuttamiseen. Poliisin toimivaltuuksiin lisättäisiin käytännössä sähköisen attribuuttitodistuksen myöntämisen hyväksyntä ja tarvittavien tietojen toimittaminen Digi- ja väestötietovirastolle, jonka toimivaltuuksia ja tehtäviä puolestaan laajennettaisiin siten, että hakemus käyttäjältä koskisi suoraan sähköisen attribuuttitodistuksen saamista. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi koko attribuuttitodistuksen elinkaaresta. *Sisäministeriö* arvioi ratkaisuehdotuksen olevan myös kansalaisnäkökulmasta luonnosversiota selkeämpi ja vastaavan tarpeeseen asioida "yhdellä luukulla". Ministeriö myös katsoi, että muutosten vaikutusta esitysluonnoksen 5 §:n 3 momentissa esitettyyn sisäministeriön asetuksenantovaltuuteen tulee tarkastella jatkovalmistelussa.

Sisäministeriö katsoi, että esitysluonnoksen 5 §:ään sisältyvät edellytykset hakemuksen vireille panemiseksi etälukemalla passin tai henkilökortin tiedot siten, että tiedot vastaavat vahvassa sähköisessä tunnistamisessa saatuja tietoja tulee säilyttää. *Sisäministeriö* katsoi edellytyksen olevan tärkeä osa sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen että passin ja henkilökortin asiakirjaturvallisuutta, sillä sen avulla pyrittäisiin varmistumaan, että hakijalla on tosiasiaa samanaikaisesti passi tai henkilökortti hallussaan ja pääsy lompakkoonsa. Näin esimerkiksi voimassa olevan kadonneen tai varastetun passin avulla ei voitaisi hakea digitaalista henkilöllisyystodistusta käyttöön otettuun lompakkoon vaan asiakirjat tulisi uusia. *Sisäministeriö* esitti yhtenä mahdollisuutena keventää hakijaan kohdistuvia vaatimuksia lompakon käyttöönoton ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen samanaikaisuuden mahdollistamista, jolloin yksi etälukeminen palvelisi kahta käyttötarkoitusta.

Digi- ja väestötietovirasto totesi, että esitysluonnoksen 7 ja 8 §:ssä säädettäisiin attribuuttitodistuksen myöntämisestä ja katsoi, että sääntely olisi selkeämpää, mikäli myöntämisestä säädettäisiin vain yhdessä pykälässä.

4.7. Viranomaisten tehtävistä säätäminen

Muun muassa *Digi- ja väestötietovirasto* toi esiin tarpeen tarkentaa viranomaisrooleja hallituksen esityksessä. Esityksessä viitattiin poliisiin ja *Poliisihallitukseen* digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tarjoajana, mutta esimerkiksi 6 §:ssä on käytetty passiivimuotoa "digitaalinen henkilöllisyystodistus myönnetään" ilman selkeää vastuutahon nimeämistä. *Digi- ja väestötietovirasto* katsoi, että myöntämisvastuu tulee ilmaista johdonmukaisesti, kuten muissa pykälissä. Lisäksi *Digi- ja väestötietovirasto* huomautti, että 7 §:n mukaan se antaisi poliisille yksilöivän tiedon lompakosta, johon sähköinen attribuuttitodistus on annettu käyttäjän hallittavaksi. *Digi- ja väestötietoviraston* näkemyksen mukaan lompakko yksilöityisi jo hakemusvaiheessa 5 §:n mukaisesti, joten sääntelyä ja prosessia olisi syytä tältä osin selkeyttää. *Poliisihallitus* ehdotti, että 4 §:n tietosisältöä täsmennettäisiin. Erityisesti pykälän 1 momentin 9 kohdassa mainittua todisteen yksilöivää tunnistetta tulisi tarkentaa sen muodostamisen ja käyttötarkoituksen osalta. Lausunnossa korostettiin, että tunnistustapahtuman jälkikäteinen todentaminen edellyttää tietoa siitä, oliko kyseinen lupa ollut voimassa väitettynä ajankohtana ja mistä laitteesta se oli esitetty. *Poliisihallitus* esittikin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen lupanumero olisi sidottu kulloinkin voimassa olevaan attribuuttitodistukseen.

Liikenne- ja viestintävirasto toi esiin useita sääntelyyn liittyviä tarkennustarpeita. Virasto ehdotti, että määritelmät yhdenmukaistettaisiin eIDAS-lain kanssa ja että käytettäisiin eIDAS-asetuksen mukaista termiä "eurooppalainen digitaalisen identiteetin lompakko". Lisäksi virasto katsoi, että 3 §:ään tulisi lisätä edellytykseksi väestötietojärjestelmästä saatava henkilötunnus, ja 5 §:ssä tulisi täsmentää, tarkoitettiinko vahvalla sähköisellä tunnistamisella korotettua vai korkeaa varmuustasoa. Virasto ehdotti myös, että perusteluissa selvennettäisiin, viitattiinko teknisellä osalla siruun vai MRZ-koodiin ja katsoi, että 7 §:ään liittyvää vastuunjakoa tietojen siirtämisen ja viranomaisten roolien osalta olisi syytä selkeyttää jatkovalmistelussa. *Liikenne- ja viestintävirasto* myös korosti, että eIDAS-asetus ja sen täytäntöönpanosäädökset luovat edellytykset henkilöllisyyden varmentamiselle ennen attribuuttitodistuksen myöntämistä. Virasto piti tärkeänä, ettei kansallinen sääntely muodosta ristiriitaa asetuksen kanssa tai aiheuta päällekkäistä sääntelyä. 8 §:n osalta virasto piti epäselvänä, vaaditaanko hakijalta erillinen hakemus tai muita toimenpiteitä attribuuttitodistuksen saamiseksi *Digi- ja väestötietovirastolta*.

4.8. Huomioita esitettyihin sääntelyratkaisuihin peruuttamisen ja raukeamisen sekä sulkulistan osalta

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja sähköisen attribuuttitodistuksen peruuttamista ja raukeamista koskevan sääntelyn selkeyteen, yhdenmukaisuuteen ja hallinnolliseen keveyteen. *Digi- ja väestötietovirasto* totesi, että 14 §:ssä säädettäisiin poliisin mahdollisuudesta myöntää tai peruuttaa digitaalinen henkilöllisyystodistus ilman hallintopäätöstä hakijan tai haltijan pyynnöstä. *Digi- ja väestötietovirasto* katsoi edelleen, että vastaava poikkeussääntely olisi perusteltua ulottaa myös sen myöntämään sähköiseen attribuuttitodistukseen. Lisäksi *Digi- ja väestötietovirasto* esitti, että 10 §:n mukaiset peruuttamisperusteet kuten väärinkäyttö, turvallisuuden vaarantuminen tai käyttäjän oma pyyntö tulisi vastaavasti säätää *Digi- ja väestötietoviraston* toimivaltaan kuuluvaksi sähköisen attribuuttitodistuksen osalta. Luonnokseen sisältyvä sääntely rajaisi *Digi- ja väestötietoviraston* peruuttamisoikeuden vain ilmeiseen virheellisyyteen, mikä ei viraston mukaan olisi riittävää.

Digi- ja väestötietovirasto toi esiin myös, että esitysluonnoksen 12 §:ssä määritellään tyhjentävästi ne tilanteet, joissa digitaalinen henkilöllisyystodistus raukeaisi automaattisesti. Näitä olisivat uuden todisteen myöntäminen, passin tai henkilökortin peruuttaminen tai ristiriita lompakon tietojen kanssa. *Digi- ja väestötietovirasto* katsoi, että vastaavaa automaattista raukeamissääntelyä tulisi mahdollisuuksien mukaan ulottaa myös sähköiseen attribuuttitodistukseen. Virasto piti tärkeänä, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja sähköisen attribuuttitodistuksen elinkaarista säädettäisiin mahdollisimman yhdenmukaisesti, koska kyse oli saman tietosisällön eri ilmentymistä. Virasto ehdotti

myös, että 16 §:n sulkulistaa koskevaan sääntelyyn tai sen perusteluihin lisättäisiin maininta, että sulkulistan toteuttaminen on mahdollista usealla eri tavalla, esimerkiksi statuslistan avulla.

Poliisihallitus katsoi, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisprosessi sisältää esitetyssä muodossaan tarpeetonta byrokratiaa. *Poliisihallitus* esitti lausunnossaan mallia, jossa digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi suoraan sidottu passin tai henkilökortin myöntöpäätökseen ilman erillistä hakemusmenettelyä. Tämä lähestymistapa olisi hallinnollisesti kevyempi ja vastaisi lisäksi paremmin poliisin olemassa olevaa tietojärjestelmäarkkitehtuuria. *Poliisihallitus* ehdotti myös, että 4 §:n tietosisältöä täsmennettäisiin erityisesti yksilöivän tunnisteiden osalta, jotta tunnistustapahtuman jälkikäteinen todentaminen olisi mahdollista. Lausunnossa korostettiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tunnisteiden tulisi olla sidottu kulloinkin voimassa olevaan attribuuttitodistukseen.

Findynet Osuuskunta ja *TietoEVERY Oyj* katsoivat 12 §:n raukeamissääntelyn kaipaavan tarkennusta. Molemmat tahot pitivät esityksen passiivimuotoa ongelmallisena ja ehdottivat, että pykälässä selkeästi todettaisiin toimivaltaisen viranomaisen velvollisuus merkitä todistus rauenneeksi ehtojen täytyessä. Lisäksi ehdotettiin, että voimassaoloajan päättymisen mainitaan nimenomaisena raukeamissyynä. *TietoEVERY Oyj* esitti myös, että sääntelyssä tulisi selkeästi erottaa toisistaan raukeaminen, peruuttaminen ja keskeytys sekä määritellä voimaantulon ajankohta ja varmistaa, että raukeamisesta annetaan todisteellinen tiedoksianto haltijalle. Tieto tulisi myös saattaa reaaliaikaisesti luottavien osapuolien saataville.

Liikenne- ja viestintävirasto piti sääntelyssä epäselvänä, miten sähköisen attribuuttitodistuksen peruuttaminen vaikuttaisi digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaoloon ja päinvastoin. Virasto ehdotti, että 13 §:ssä säädettäisiin attribuuttitodistuksen raukeamisesta myös silloin, kun digitaalinen henkilöllisyystodistus peruutetaan. Lisäksi virasto katsoi, että raukeamisen ja peruuttamisen välinen ero on esitetyssä sääntelyssä epäselvä ja kokonaisuuden vaativan tarkempaa tarkastelua.

Nordea Bank Oyj toi esiin käytännön näkökulman, jonka mukaan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaolon ei tulisi olla täysin sidottu passin tai henkilökortin voimassaoloon. Lausunnossa ehdotettiin, että digitaalinen henkilöllisyystodistus voisi olla voimassa määräajan fyysisen asiakirjan vanhentumisen jälkeen, jotta asiakkaan käyntiasiointi mahdollistuisi nykyistä kattavammin.

Suomen Asianajajat antoi myönteisen arvion 17 §:n valituskiellosta, kun taas *maa- ja metsätalousministeriö* huomautti, ettei valituskiellon perustuslainmukaisuutta ole arvioitu esityksen perustuslakiosiossa.

4.9. Muu sääntely ja liitelait

Poliisihallitus katsoi, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöä henkilöllisyyden osoittamisen välineenä tulisi vahvistaa muussa sääntelyssä. Lausunnossa ehdotetaan, että tunnistuslakiin lisättäisiin maininta digitaalisen henkilöllisyystodistuksen soveltuvuudesta ensitunnistamisen välineeksi. Lisäksi valtioneuvoston passeja ja henkilökortteja koskevan asetuksen 1 §:ään tulisi lisätä säännös, jonka mukaan digitaalista henkilöllisyystodistusta voitaisiin jatkossa käyttää tunnistamisasiakirjana passia tai henkilökorttia haettaessa. *Poliisihallitus* korosti, että mikäli muualla lainsäädännössä rajataan henkilöllisyyden osoittaminen tiettyihin asiakirjoihin, tulisi näiltä osin sääntelyä muuttaa siten, että digitaalinen henkilöllisyystodistus jatkossa hyväksytään rinnakkaiseksi vaihtoehdoksi.

Poliisihallitus toi esiin myös tarpeen tarkastella viittaussäännöksiä tunnistuslakiin ja eIDAS-lakiin. Lausunnossa todettiin, että osan nykyisestä sääntelystä siirtyessä toiseen lakiin saattaa aiheuttaa epäselvyyksiä. Esimerkiksi passilain 6 §:n 4 momentissa viitataan tunnistusvälineeseen, joka on määritelty sähköisestä tunnistamisesta ja allekirjoituksista annetussa laissa (617/2009). Koska digitaalista lompakkoa koskeva sääntely johtuu eIDAS-asetuksesta, se ei täytä passilain edellytystä. Vaikka eIDAS-asetus on suoraan sovellettavaa EU-sääntelyä, *Poliisihallitus* pitää tärkeänä, että viittaussäännöksiä tarkennettaisiin myös kansallisessa lainsäädännössä. Lausunnossa viitattiin

hallituksen esityksen liitelakeihin, joiden viittaussäännökset tulisi päivittää tunnustuslain nimen muuttuessa.

Lisäksi *Poliisihallitus* nosti esiin lain väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista, jossa viitattiin tunnustuslakiin organisaatio- ja kansalaisvarmenteiden osalta. Koska luottamuspalveluja koskeva sääntely siirtyy tunnustuslaista eIDAS-lakiin, olisi viittaussäännösten ajantasaisuus syytä arvioida. *Poliisihallitus* muistutti, että kansalaisvarmenne on ainoa eIDAS-notifioitu väline, ja kaikki rajat ylittävää asiointia koskeva sääntely on tarkoitus siirtää eIDAS-lakiin.

Poliisihallitus totesi myös, että jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa on sopusoinnussa nyt esitettyjen lakimuutosten kanssa. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että poliisin tiedonsaanti- ja tietojenluovutussäännökset kattavat kaikki uudet tehtävät riittävällä tavalla.

4.10. Passi- ja henkilökorttirekisteriin sisältyvien tietojen sijainnista säätäminen

Poliisihallitus kiinnitti huomiota siihen, että esitysluonnoksessa ei oteta kantaa siihen, millä maantieteellisellä alueella viranomaiset voivat käsitellä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietoja. Esityksen perusteella tietojen käsittely olisi mahdollista EU- ja ETA-alueella tietojen vapaan liikkuvuuden periaatteen mukaisesti. *Poliisihallitus* katsoi, että tämä ei ole johdonmukaista suhteessa passilain ja henkilökorttilain sääntelyyn, joissa edellytetään, että asiakirjojen yksilöinti ja laaduntarkastus tapahtuvat Suomen rajojen sisäpuolella. Kyseinen säännös on lisätty passilakiin perustuslakivaliokunnan aloitteesta, ja sen tavoitteena on sisäisen turvallisuuden kannalta merkittävien tietojen, kuten valokuvien ja sormenjälkien, suojaaminen. *Poliisihallitus* totesi, että digitaalinen henkilöllisyystodistus on passin tai henkilökortin digitaalinen ilmentymä, ja sen tietosisältö vastaa pitkälti fyysistä asiakirjaa. Mikäli digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietojen käsittely sallittaisiin laajemmin maantieteellisesti, tehtäisiin passilain ja henkilökorttilain tietoturvasääntely tyhjäksi.

Sisäministeriö korosti omassa lausunnossaan, että kyseessä oleva tietomassa on kansallisesti kriittinen ja sen käsittelyyn liittyy erityisiä turvallisuusvaatimuksia. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen luotettavuus perustuu fyysisten asiakirjojen turvallisuustekijöihin, joista säädetään passilaissa ja henkilökorttilaissa. Näiden lakien mukaan asiakirjojen yksilöinti ja laadun tarkastus tulee tehdä Suomessa. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tätä vaatimusta tarpeellisena. *Sisäministeriö* totesi edelleen, että myös muuttunut kansainvälinen turvallisuustilanne korostaa kansallisen tietoturvan merkitystä. Tiedot tulee voida suojata ja niitä tulee voida käyttää myös poikkeusoloissa, joissa yhteydet ulkomaille voivat olla heikot tai katkenneet. Ulkomailta sijaitsevien konesalien riskienhallinta on viranomaisten toimivallan ulkopuolella, ja tietojen siirto ulkomaisiin pilvipalveluihin voi altistaa ne ulkovaltojen tiedustelulle. *Sisäministeriö* huomautti, että valtionhallinnon pilvipalvelulinjausten mukaan tiedon sijaintiin liittyvät riskit tulee huomioida kokonaisarviossa. Linjauksissa suositellaan yhtenä riskinhallintakeinona, että tiedot sijoitetaan pilvipalveluun, johon sovelletaan Suomen lainsäädäntöä. *Sisäministeriö* piti tätä linjausta perusteltuna ja esitti sen mukaisen sääntelyn sisällyttämistä lakiin digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. *Sisäministeriö* myös katsoi, että ehdotetun sääntelyn ei tulisi olla ristiriidassa passilain ja henkilökorttilain kanssa. Mikäli tietojen siirto ulkomaille uudessa sääntelyssä kuitenkin sallittaisiin, tekisi se nykyisen sääntelyn käytännössä tyhjäksi. *Sisäministeriö* esitti, että jatkovalmistelussa tulisi tarvittaessa vielä pyytää keskeisten turvallisuusviranomaisten kuten suojelupoliisin ja Keskusrikospoliisin näkemykset asiaan.

4.11. Ulkosuomalaiset sekä ulkoministeriön ja edustustojen tehtävät

Digi- ja väestötietovirasto totesi, että esitysluonnos ei ota kantaa ulkoasiainhallinnon rooliin digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntämisessä, vaikka Suomen edustustot ulkomailta myöntävät passeja ja henkilökortteja. Virasto katsoi, että sääntelyä olisi syytä täsmentää siltä osin, miten ulkomailta asuvat Suomen kansalaiset voivat hakea passia, henkilökorttia ja digitaalista henkilöllisyystodistusta sekä miten hakemiseen ja käyttöönottoon liittyvä ohjaus ja tuki järjestettäisiin. *Suomi-Seura ry* korosti, että mahdollisuus hankkia eurooppalainen digitaalinen henkilöllisyystodistus myös ulkomailta on

ulkosuomalaisille tärkeää. Lausunnossa ehdotettiin, että ensitunnistaminen olisi mahdollista poliisin Suomessa sijaitsevien asiointipisteiden lisäksi myös Suomen ulkomaanedustustoissa. Tämä parantaisi ulkosuomalaisten yhdenvertaista pääsyä digitaalisiin palveluihin ja tukisi heidän asiointiaan viranomaisten kanssa.

5. Lausuntopalaute kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista

Valtaosa lausunnonantajista ilmoitti kannattavansa turvallisuutta edistäviä muutoksia ja pitävänsä niitä tärkeinä. 11 lausunnonantajaa esitti kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantaviin muutoksiin jatkovalmistelussa huomioon otettavia seikkoja (*FiCom ry, Findynet Osuuskunta, Finanssiala ry, Kyberala ry, Nordea Bank Oyj, Poliisihallitus, Tulli, Telia Finland Oyj, Teknologiateollisuus ry, TietoEVERY Oyj, Danske Bank A/S*).

FiCom ry ja *Nordea Bank Oyj* lausuivat, ettei tunnistusvälineen tarjoajalle ehdotettu velvollisuus tarkastaa passin ja henkilökortin voimassaolo vaikuttaisi merkittävästi ensitunnistamisen luotettavuuteen. Mikäli tunnistusvälineen tarjoajat tähän kuitenkin velvoitettaisiin, *Elinkeinoelämän keskusliiton* mukaan tulisi huolehtia siitä, että käytössä olisi jonkinlainen varajärjestely, jotta palveluntarjoaja voisi vaivattomasti tarkistaa asiakirjan esimerkiksi järjestelmähäiriöidenkin aikana.

Turvallisuutta parantavista muutoksista eniten lausuttavaa herätti tunnistusvälineen haltijalle ehdotettu oikeus kieltää tunnistusvälineen käyttö ensitunnistamisessa. Tällaista käyttäjän omaa aktiivisuutta vaativaa kieltomahdollisuutta pidettiin tehottomana, ja sen arvioitiin monimutkaistavan toimintamalleja ja lisäävän kustannuksia (*Elinkeinoelämän keskusliitto, Finanssiala ry, Nordea Bank Oyj, Telia Finland Oyj*). Lausunnoissa toivottiin myös anastetun tunnistusvälineen tilanteiden lisäksi muitakin esimerkkejä tilanteista, joissa tunnistusvälineen haltija voisi haluta kieltää tunnistusvälineen käytön (*Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oyj*). Tehokkaampana vaihtoehtona pidettiin sitä, että kiello olisi oletusasetuksena (*Teknologiateollisuus ry, Kyberala ry, Poliisihallitus*) ja että ensitunnistuksen tekijöitä vaadittaisiin välittämään tunnistusvälineen käyttöön liittyvät tiedot varmennettua kanavaa pitkin (*Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oyj*) tai vaatimalla aktivoinnille lisävarmistuksia (*Finanssiala ry, Nordea Bank Oyj*). Ensitunnistustapahtumien eriyttäminen muista kertatunnistustapahtumista parantaa lausunnonantajien mukaan riskienhallintaa, selkeyttää vastuunjakoa, ehkäisee väärinkäytöksiä sekä mahdollistaa hinnoittelun ja palvelutasojen määrittelyn tarkoituksenmukaisesti (*FiCom ry, Telia Finland Oyj*). Lisäksi *Poliisihallitus* esitti, että käytetyn tunnistusvälineen tarjoajalle pitäisi asettaa velvollisuus ilmoittaa välineen haltijalle tapahtuneesta ensitunnistamisen ketjuttamisesta.

Lisäksi toivottiin täydennyksiä koskien tunnistusvälineen käyttöönottoa toisessa laitteessa, kun käyttäjällä on jo voimassa oleva tunnistusväline (*Liikenne- ja viestintävirasto*). Tärkeänä nähtiin myös se, että tunnistusvälineen tarjoajille ja välittäjille varataan riittävä siirtymäaika muutosten toteuttamiseksi (*Danske Bank A/S, Finanssiala ry*).

6. Lausuntopalaute kansallisesta ekosysteemikuvauksesta

6.1. Yleinen palaute

Yleisesti lausunnonantajat suhtautuivat kansallisen lompakkoekosysteemin kuvaukseen positiivisesti ja pitivät sitä tarpeellisena. *Gurulogic Microsystems Oy* piti kuvausta hyvänä ja käytännönläheisenä. Lisäksi sen mukaan ydinhenkilöllisyys ja henkilön tunnistetietojen liikkeellelasku nähdään valtionhallinnolle sopivaksi ekosysteemirooliksi. *Ulkoministeriön* mukaan kuvaus oli havainnollinen ja selkiytti kokonaiskuvaa. *Opetushallitus* piti ekosysteemikuvauksen tavoitteita kannatettavina ja ajankohtaisina. Muita vastaavia lausuntoja antoivat *Yrityksen digitalous, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Suomen Kuntaliitto ry, Tampereen kaupunki, Terveystieteiden tutkimuskeskus, CSC Tieteen tietotekniikan*

keskus Oy, Luonnonvarakeskus, Danske Bank A/S, Mikro- ja yksinyrittäjät ry, Digi- ja väestötietovirasto, Kuluttajaliitto ry, ja Posti Group Oy. Lisäksi *Finanssiala ry* toi esille, että ekosysteemikuvaus vastasi valtiovarainministeriön (VM) sekä Digi- ja väestötietoviraston infotilaisuuksien ja webinaarien tilannekatsauksia. *Ympäristöministeriö* taas oli toivonut, että ekosysteemikuvausta olisi päivitettävä vastaamaan uusia vaatimuksia ja toimijoita. *Liikenne- ja viestintävirasto* taas nostaa esille, että ekosysteemikuvauksessa on mainittu lompakkoekosysteemin liittyviä asioita, mutta niiden merkitystä ekosysteemille ei olla avattu. *Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry* toivoi lausunnossaan tietkarttaa lompakoiden edistymisestä, jossa olisi myös selkeät mittarit edistymisen seurantaan. *Suomi-Seura ry:n* lausunnossa nähtiin tärkeänä riippumattomuus yksityisen sektorin toimijoista ja yhteensopivuus ulkosuomalaisstrategian kanssa.

Useat lausunnonantajat (*Gurulogic Microsystems Oy, FiCom ry, Keskuskauppakamari, Palvelualojen työnantajat Palta ry*) pitivät hyvänä, että lompakoita voivat tarjota yksityisen ja julkisen sektorin toimijat. *CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy* toivoi myös joustavuutta lompakoiden tarjoamiseen ja käyttöönottoihin. Lisäksi muutamat lausunnonantajat (*Gurulogic Microsystems Oy, Findynet Osuuskunta, TietoEVERY Oyj*) näkivät tarpeellisena, että ekosysteemikuvaukseen olisi sisällytetty keskitetty yhteensopivuuden takaava infrastruktuurirooli tai yhteensopivuutta edistävä hallinto-organisaatio. Ylipäättään useat lausunnonantajat (*FiCom ry, Posti Group Oy*) nostavat esille yhteensopivuuden tärkeyden ekosysteemin toiminnan edistämiseksi.

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry toi lausunnossaan esille, että lompakon laaja käyttö voi laajentaa jatkossa yhteiskunnan muuta digitalisaatiota. *CSC Tieteen tietotekniikan keskus Oy* nosti esille huolensa siitä, että onko käyttöönottojen ja ekosysteemin kehittyminen riittävästi resursoitu. *FiCom ry* toivoo ekosysteemikuvaukseen tarkennuksia yksityisen sektorin toimijoiden velvoittavuudesta ja välityspalveluiden roolin huomiointia. *Nordea Bank Oyj* nosti esille myös sen, että lompakot rakentuvat uusien standardien ja teknologioiden päälle.

Markkinaehtoinen toiminta nähtiin edellytyksenä ekosysteemin kehittymiselle useiden lausunnonantajien lausunnoissa (*Posti Group Oyj, Keskuskauppakamari, Teknologiateollisuus ry*).

6.2. Tiedottaminen, tukitoiminta ja henkilöstön koulutus

Useat lausunnonantajat (*Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, VALLI ry, Ulosottolaitos, Porvoon kaupunki, Mikro- ja yksinyrittäjät ry, Kuluttajaliitto ry*) toivoivat etenkin viranomaisilta toimia tiedottamiseen, tukitoimintoihin ja neuvonnan järjestämiseen liittyen. Lisäksi jotkin lausunnonantajat (*Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry, VALLI ry*) toivoivat kansalaisjärjestöjen osallistamista tukitoiminnan järjestämiseen. *Nordea Bank Oyj* nosti esille yhdenvertaisuuden tärkeyden lompakoihin liittyen.

Lompakoiden kehittämisen nähtiin usean lausunnonantajan (*Ulosottolaitos, Helsingin kaupunki, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*) mukaan edellyttävän myös henkilöstön kouluttamista.

Suomen Yrittäjät ry ja *Mikro- ja yksinyrittäjät ry* toivoivat tukea ja ohjeistusta pk- ja mikroyritysten käyttöönottoille, integraatioille ja hyödyntämiselle sekä näiden huomioimista ekosysteemikuvauksessa. Useat lausunnonantajat (*Ulosottolaitos, Porvoon kaupunki*) nostivat esille myös asiointipalveluille syntyvät kustannukset lompakoiden tukemisesta. *FiCom ry* toivoi ekosysteemikuvaukseen kirjausta kustannusten ja riskien jaosta eri toimijoiden kesken. *Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry* toi esille tarpeen kompensoida kustannuksia käyttöönottojen erillisrahoituksilla tai sektorikohtaisilla tukirakenteilla. *Ympäristöministeriö* toi esille tarpeen varmistua sähköisten palvelujen yhteensopivuudesta lompakoiden kanssa. *Terveystieteiden tutkimuskeskus THL* taas edellytti ekosysteemikuvauksen päivittämistä siten, että siitä kävisi selkeämmin ilmi tietojärjestelmätoimittajien näkökulma, kun ne tuottavat yhteisiä ratkaisuja useille toimijoille.

Useat lausunnonantajat (*Opetus- ja kulttuuriministeriö, Kuluttajaliitto ry*) toivoivat lompakoiden olevan helppokäyttöisiä. *Opetus- ja kulttuuriministeriö* peräänkuulutti myös palvelumuotoilun hyödyntämistä sekä lompakoiden sisältämien tietojen varmuuskopioinnin ja tietojen palauttamisen helppoutta. Toivottiin (*Tampereen kaupunki, Mikro- ja yksinyrittäjät ry, Kuluttajaliitto ry*), myös palvelujen kehittämistä käyttäjälähtöisesti yhdessä kansalaisten eli loppukäyttäjien kanssa.

Opetushallitus toi esille tarpeen eri toimijoiden (esim. DVV, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Poliisihallitus) väliselle yhteistyölle. *Tulli* taas toivoo lausunnossaan lompakoiden toimivan yhden luokun periaatteen mukaisesti.

6.3. Tietosuoja- ja parannukset

Useiden lausunnonantajien lausunnoissa (*Maahanmuuttovirasto, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulosottolaitos, Vastuu Group Oy*) tuotiin esille lompakoiden mahdollisuudet tietosuojan parantamisessa ja yleisen tietosuoja-asetuksen periaatteiden toteuttamisessa. *Opetus- ja kulttuuriministeriö* toivoi tarkennuksia lompakolla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyn tarkistamiseen ja tietojen poistamisen kattavuuteen liittyen. Muutamat lausunnonantajat (*Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ulosottolaitos*) näkivät haasteena tarpeettomat lompakosta lähtöisin olevat pyynnöt, jotka kuormittaisivat julkishallinnon toimijoita.

6.4. Lompakoiden suorat integraatiot ja Suomi.fi-tunnistuksen käyttö

Useat lausunnonantajat (*Rahoitusvakuusvirasto, Luonnonvarakeskus (Luke), Digi- ja väestötietovirasto*) toivoivat ekosysteemikuvaukseen selkiytystä siitä, että miten lompakkoon voidaan integroitua suoraan ja sen vaikutuksia Suomi.fi-tunnistuksen hyödyntämiseen. Lisäksi toivottiin tarkennettua kuvausta asiointipalveluilta edellytettäviin toimenpiteisiin siinä tilanteessa, että lompakolla tunnistautuminen otetaan käyttöön Suomi.fi-tunnistuksen kautta. *Kilpailu- ja kuluttajavirasto* toi esille yksityisten asiointipalveluiden mahdollisuuden hyödyntää lompakoiden attribuuttitodistuksia, kun ne integroivat lompakon suoraan.

6.5. Sähköisten attribuuttitodistusten tarjoaminen ja hyödyntäminen

Useat lausunnonantajat toivoivat sähköisten attribuuttitodistusten laajaa tarjontaa ja julkishallinnon aktiivista roolia (*Yrityksen digitalous, Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto ry, Tampereen kaupunki, Luonnonvarakeskus (Luke), Porvoon kaupunki, Teknologiateollisuus ry*) sähköisten attribuuttitodistusten tarjoamiseksi. *Tampereen kaupunki* ja *Nordea Bank Oyj* toivat esille, että sähköisten attribuuttitodistusten tarjoamisen puute voi hidastaa lompakoiden hyödyntämistä. *Vastuu Group Oy* nosti esille yksityisten toimijoiden toimintamahdollisuudet sähköisten todistusten osalta. *Porvoon kaupunki* toivoi taloudellisia kannusteita sähköisten todistusten tarjoamiseen. *Tullin* ja *Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n* näkemyksen mukaan Digi- ja väestötietoviraston ja/tai CSC:n tulisi tarjota keskitetty palvelu todistusten liikkeellelaskuun. *Teknologiateollisuus ry* toi lausunnossaan esille, että tyhjillä lompakoilla ei tee mitään ja että lompakoiden käyttöä tulisi edistää todisteiden myöntäjien ja hyödyntäjien verkostoefektejä kiihdyttämällä. *Suomen Kuntaliitto ry* toivoi lausunnossaan, että ekosysteemikuvauksessa olisi kuvattu todiste-ekosysteemin ideaa ja käytäntöä. *Liikenne- ja viestintävirasto Traficom* toi lausunnossaan esille, että ekosysteemikuvauksessa sähköisiä attribuuttitodistuksia ei ollut kuvattu lainkaan.

Opetushallitus nosti lausunnossaan esille tarpeen selkiyttää sähköisiin attribuuttitodistuksiin liittyvien sääntökirjojen laatimista ja tarvetta tarkastella sähköisten attribuuttitodistusten tarjoamisen prioriteetteja. *Suomen Kuntaliitto ry* toivoi sähköisten attribuuttitodistusten tietomallien kuvaamista DVV:n ylläpitämään Yhteentoimivuusalustaan. Näihin liittyen toivottiin CSC – *Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n* lausunnossa myös joustavuutta sähköisten attribuuttitodistusten luottamusmalleihin liittyen.

Useat kuntasektorin toimijat (*Tampereen kaupunki, Suomen Kuntaliitto ry, Porvoon kaupunki*) nostivat esille tarpeen selkiyttää kuntien ja kaupunkien roolia eri ekosysteemirooleissa. *Luonnonvarakeskus* toivoi selkiytystä siihen, että miten attribuuttien tietoja voidaan sisällyttää sähköisiin allekirjoituksiin.

6.6. Käyttötapaukset

Useat lausunnonantajat olivat nostaneet esille lompakoiden käyttötapauksia, joita voisi käsitellä ekosysteemikuvauksen yhteydessä. *Eckerön kunta* toi esille kuntien käyttötapaukset, kuten rakennusluvut, lastenhoidon ja sosiaaliasiat. Myös *Porvoon kaupunki* esitti erilaisia kuntasektorin käyttötapauksia, kuten mahdollisuudet käyttää lompakkoa työlaiteilla sekä mahdollisuuden vastaanottaa selvitys tulotasosta. Kuntasektorilta myös *Tampereen kaupunki* nosti esille lompakoiden hyödyt työttömien työnhakijoiden työllistymisessä.

Sosiaali- ja terveystietojen lupa- ja valvontavirasto Valvira nosti esille anniskelupassin ja toimituspassin mahdollisina sähköisinä todistuksina. *Yrityksen digitalous* lausui erilaisista liiketoimintatodistuksista, kuten e-kuiteista, verkkolaskuista ja sähköisistä tilisanomista. Myös *Teknologiateollisuus ry* toi esille Yrityksen digitalous-projektissa tuotuja selvityksiä yrityslompakoiden hyödyntämisen käyttötapauksista. *Vastuu Group Oy* toi esille lakisääteiset compliance-prosessit.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja *Palvelualojen työnantajat Palta ry* lausuiivat lompakoiden mahdollisuuksista erilaisten ammatinharjoittamiseen liittyvien lupien osalta. Lisäksi he nostivat esille mahdollisuudet liiketoimintatransaktioiden automatisointiin ja sujuvoittamiseen. Vastaavia käyttöalueita nosti myös *Teknologiateollisuus ry*. Ylipäätään *Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Keskuskauppakamari ja Teknologiateollisuus ry* toivat esille lausunnoissaan, että oikeushenkilöiden lompakoiden (yrityslompakoiden) tulisi edistää nimenomaan yritysten välisiä käyttötapauksia.

Useat lausunnonantajat (*Tampereen kaupunki, FiCom ry, Keskuskauppakamari, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*) toivoivat pilotteja, kokeiluja ja testaamista lompakoiden ja sähköisten todistusten käyttöönottojen edistämiseksi. Myös työroolissa toimimisen tunnistamiseen toivottiin selkiytystä *Tuomioistuinviraston* toimesta.

Kuntasektorin toimijat (*Porvoon kaupunki, Tampereen kaupunki*) toivoivat selkeyttä myös siihen, että miten lompakoiden käyttöä käyntiasioinnissa voidaan tukea. *Kaupan liitto ry* taas toivoo käyntiasioinnin teknologioihin teknologianeutraliteettia.

6.7. Oikeushenkilöiden lompakot

Yrityksen digitalouden ja Keskuskauppakamarin lausunnoissa tuotiin esille, että oikeushenkilöiden lompakoiden tarjoamisen tulee olla liiketoiminnallisesti kannattavaa ja että niitä tulee voida tarjota markkinaehtoisesti.

TietoEVERY Oyj nosti esille lausunnossaan tarpeen sisällyttää ekosysteemikuvaukseen kuvausta siitä, että miten oikeushenkilöiden palvelinperusteiset lompakot eroavat luonnollisten henkilöiden mobiilipäätelaitteisiin pohjautuvista lompakoista. *Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry* toivoi, että ekosysteemikuvauksessa huomioitaisiin oikeushenkilöiden moninaisuus.

6.8. Turvallisuuden sääntelyn huomiointi

Suomen Kuntaliitto ry sekä *Liikenne- ja viestintävirasto Traficom* toivoivat, että ekosysteemikuvauksessa huomioitaisiin paremmin EU:ssa valmistelussa olevat kyberturvallisuuden ja tietoturvan sääntely ja säädösaloitteet ja se, että miten nämä vaikuttavat sertifiointijärjestelmien kehittämiseen. Myös *Ulosottolaitos* nosti esille haasteet sertifiointijärjestelmän kehittämiseen liittyen. *SFS Suomen Standardit ry* toivoi suomalaisten aktiivisempaa osallistumista standardointityöhön. Tarve tietoturvan

huomioimiselle käyttöönotoissa tuli esille myös *Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n* lausunnossa.

6.9. Luottavien osapuolten rekisteröinnin sujuvuus ja selkiyttäminen

Useiden lausunnonantajien (*Tampereen kaupunki, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy, FiCom ry, Nordea Bank Oyj, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry*) lausunnoissa nostettiin esille, että luottavien osapuolten rekisteröinnin tulisi olla mahdollisimman sujuvaa, helppoa ja kustannustehokasta. Lisäksi lausunnoissa (*Terveystieteiden tutkimuskeskus THL*) toivottiin selkiytystä luottavien osapuolten rekisteröinnin vaatimuksiin. *Findynet Osuuskunta* ja *TietoEVERY Oyj* nostivat esille, että luottavien osapuolten rekisteriin ei tarvitsisi kirjata kaikkea tietoa luottavista osapuolista, vaan näitä voitaisiin kerätä myös eri toimialojen ja luottamusverkostojen omiin luottamusrekistereihin. *Tullille* oli jäänyt epäselväksi, että tarjotaanko luottavien osapuolten rekisteri kyselyrajapinnan.

Ulosottolaitos toivoi lausunnossaan, että ekosysteemissä mahdollistettaisiin luottavien osapuolten informointi niissä tilanteissa, joissa niihin kohdistuu epäily lainvastaisesta tai epäilyttävästä tietopyynnöstä. *Ulosottolaitos* toi esille myös haasteen suostumuksen käyttämisessä henkilötietojen käsittelyn perusteena.

6.10. Väärinkäyttötilanteet

Ulosottolaitos nosti esille lausunnossaan, että riski lompakoiden väärinkäytöksille kasvaa sitä mukaa mitä enemmän lompakoihin tallennetaan tietoja. *Tuomioistuinvirasto* toivoi selkiytystä siihen, että miten lompakon osaamaton tai huolimaton käyttö tullaan huomioimaan tulevien väärinkäyttötilanteiden käsittelyssä.

6.11. Muita asioita

Eckerön kunta toi lausunnossaan esille, että ekosysteemikuvauksen tulisi huomioida myös Ahvenanmaan maakuntahallinnossa kehitteillä oleva digitaalinen ekosysteemi.

Ulkoministeriö toivoi omassa lausunnossaan, että ekosysteemikuvauksessa kuvattaisiin tavat, miten lompakot saadaan käyttöön.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunnossa tuotiin esille tarve korjata ekosysteemikuvauksessa kuvattu henkilötunnuksen käyttötarkoitus: ”Henkilötunnus yksilöi haltijansa, mutta henkilötunnuksen avulla ei voida tunnistaa sen käyttäjää”.

Suomen Kuntaliitto ry toivoi, että ekosysteemikuvauksen alussa olisivat kuvattuina uudet käsitelmäryitykset. Lisäksi se nosti esille ekosysteemikuvauksessa olevan ristiriidan digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hallituksen esityksen kanssa koskien digitaalisen henkilöllisyystodistuksen sisältämän kasvokuvan käsittelyä.

Opetushallitus toivoi, että ekosysteemikuvauksessa kuvattaisiin alaikäisten suojaan liittyviä toimenpiteitä.

Tampereen kaupunki esitti lausunnossaan, että lompakoiden rinnalla tulisi tarjota myös vaihtoehtoisia tunnistustapoja niille, joilla ei ole älypuhelin ja mahdollisuutta lompakon käyttöön.

Digi- ja väestötietovirasto toivoi lausunnossaan, että ekosysteemikuvauksessa huomioitaisiin myös kehitteillä olevat täytäntöönpanoasetukset. *Helsingin kaupunki* toivoi ekosysteemikuvauksessa huomioitavan muualta kuin EU-alueelta tulevien henkilöiden tunnistamisen.